GLAS GORENJSKE

LETO VIII. — ŠT. 29 KRANJ, 16. JULIJA 1955

Živel 22. julij - DAN VSTAJE

Letošnji 22. julij, dan vstaje našega naroda, se povezuje z vrsto proslav v vsej Jugoslaviji, s katerimi naši narodi prosljavljajo 10. obletnico nacionalne in socialne osvoboditve. Običajno na ta dan obujamo spomine na junaške boje in zmage iz narodnoosvobodilne borbe. Spominjamo se tudi bojnih tovarišev in tovarišic, ki so v tej borbi padli ali bili ustreljeni kot talci ali pa pomrli po koncentracijskih taboriščih. Istočasno pa nas seveda navdaja ponos in zavest, da je bil to začetek novega obdobja zgodovine naših narodov, ko so si začeli sami krojiti svojo prihodnost. Da je bil to začetek porajanja naše slavne armade, da je bil to začetek nove ljudske oblasti in vedno širšega vključevanja množic v borbo za cilje, ki si jih je komunistična partija že davno napisala na svoj borbeni prapor.

Kot so naši narodi v težki štiriletni borbi, organizirani v osvobodilni fronti, enotno stopili v boj proti okupatorjem in narodnim izdajalcem in tudi zmagali, tako so tudi po zmagoslavni revoluciji s složnim delom premagali prvo povojno obdobje. Puške so zamenjali za lopate in krampe, množično udeležbo v borbi pa je zamenjalo prostovoljno delo.

Kot zaostala dežela, ki je posedovala le malo industrije, smo v polnem zaletu morali delati na tem, da napravimo najprej prve objekte težke industrije. Zavedali smo se, da bo edino s tem omogočena naša gospodarska in s tem tudi politična neodvisnost. Danes lahko vidimo, da ti napori niso bili zaman.

Narodna enotnost, ki se je kovala v oboroženi borbi proti okupatorju, je prav tako jeklenela v prizadevanju za izgradnjo objektov našega socialističnega gospodarstva. Pomembni rezultati so bili doseženi v relativno kratkem času in uspehi izgradnje naše domovine so se kazali vsak dan v večji meri.

V petih letih je bila zgrajena vrsta industrijskih in drugih objektov, s katerimi smo dvignili našo domovino iz zaostalosti. Vložena so bila ogromna sredstva, ki so se v prvi vrsti ustvarjala v naših tovarnah, za kar gre največja zasluga prav našim delavcem. Kmečki proizvajalci pa so v tem času prizadevno skrbeli za preskrbo naših mest, industrijskih središč in gradilišč. Materialna baza našega gospodarstva je neprestano rastla. S tem razvojem pa se je tudi oblikovala zavest našega delovnega človeka, predvsem pa delavca, ki se je v proizvodnem procesu nenehno strokovno usposabljal in razvijal ter tudi politično rastel. Vedno bolj so dozorevali pogoji za še večji družbeni napredek, še večje socialne spremembe.

Ravno pred petimi leti je bil sprejet važen, zgodovinski akt, katerega je predlagal in obrazložil v Zvezni ljudski skupščini tovariš Tito: predlog zakona o upravljanju podjetij s strani delavcev in o njihovem odločanju o višku dela. S tem smo prešli od individualnega na kolektivno upravljanje. S skupnimi napori smo začeli reševati probleme proizvodnje — probleme skupnosti. Delavski sveti in UO so prevzeli pomembno družbenopolitično vlogo.

Kmalu za tem smo že videli prve rezultate tega dela. Pokazala se je družbena kontrola nad gospodarjenjem v podjetjih. Prav tako pa je vedno bolj začela rasti tudi samozavest delavca — proizvajalca in se kazati njegova vloga v našem družbeno-ekonomskem sistemu. Osvobajanje od administrativnih spon vedno bolj dviga iniciativo na vseh področjih družbenega in političnega življenja.

Ustvarjeni so bili pogoji za opuščanje izrednih ukrepov v prometu z blagom in to s postopnim prehodom na svobodno formiranje cen na tržišču in z uvajanjem socialistične konkurence, ki je in še vpliva na zniževanje cen življenjskim potrebščinam. Vidijo se že rezultati teh ukrepov. Kljub temu, da imamo še težave v zvezi s stabilizacijo našega trga in stimulacijo proizvajalcev, nam praksa kaže, da moramo s temi ukrepi samo nadaljevati in prehajati na vseh področjih od dirigiranih na ekonomske cene.

Odnosi na tej stopnji našega družbenega razvoja zahtevajo, da jih v korist napredka lahko rešuje le družba preko svojih organov samoupravljanja, ki jim je treba dati vso pomoč in oporo. Zato uvajamo družbene organe upravljanja na vsa področja družbene dejavnosti: v gospodarstva, kjer imamo že petletno prakso, v zdravstvo, prosveto, šolstvo itd., ki naj z vso resnostjo rešujejo probleme ljudskega zdravstva, prosvete in vzgoje naših otrok v povezanosti šole in doma. Na teh področjih smo sicer začetniki, vendar se pa že tudi tu kažejo prvi rezultati našega dela.

Če vse to povežemo v celoto, ugotovimo, da je rezultat našega družbenega razvoja in gospodarskega napredka ogromen, da dosega naš delovni človek vedno nove uspehe. Organizacija komun, ki je tik pred nami, bo vse družbene probleme povezala v organsko celoto, kjer bo iniciativa družbe in družbenih organov upravljanja na vseh področjih lahko dobila polnega izraza za korist komunalne skupnosti kakor tudi celotne naše socialistične domovine.

Ko pogledamo 14 let nazaj do dneva vstaje našega naroda, vidimo, da so doseženi veliki uspehi. Zavedamo se, da moramo s tem nadaljevati. Vedno bolj moramo sproščati ustvarjalne ljudske sile za povečanje produktivnosti dela v industriji in kmetijstvu in si podrediti prirodne sile v korist delovnega človeka. Začrtana nam je jasna perspektiva za napredek naše socialistične domovine — Jugoslavije.

IVAN BERTONCELJ-JOHAN

Z zadnjega ločenega zasedanja OLO Kranj in Radovljica

Vse je pripravljeno za delovanje novega komunalnega sistema

V torek dopoldne je bila v Kranju zadnja ločena seja okrajnega ljudskega odbora v sedanjem sestavu. Osnovna točka dnevnega reda, o kateri je razpravljal okrajni ljudski odbor, je bilo poročilo Pripravljalnega odbora za formiranje komun na Gorenjskem. Seji OLO sta prisostvovala tudi člana Izvršnega sveta LRS **France Popit** in predsednik republiškega Zbora proizvajalcev Ljudske skupščine LRS **Mavricij Borc.** OLO pa je razpravljal še o nekaterih tekočih gospodarskih vprašanjih.

Uvodoma je prebral predsednik Okraj. odbora Kranj **Miran Košmelj** poročilo, ki ga je za to sejo pripravilo predsedstvo Pripravljalnega odbora za formiranje komun na Gorenjskem.

Iz poročila je bilo razvidno, da je Pripravljalni odbor vse od izvolitve aktivno delal in opravil obsežne naloge v pripravah za prehod na novo ureditev občin in okrajev. Dosedanje delovanje Pripravljalnega odbora se zrcali zlasti v delu številnih komisij, v aktivnem političnem delu na terenu, vsklajevanju številnih pravnih predpisov, v kadrovsko organizacijskih pripravah itd.

Ideja o komunah je prav s pomočjo aktivnosti pripravljalnega odbora našla na Gorenjskem prve izrazne oblike in obrise bodoče komune in okraja, saj sta postala tako statut komune Kranj kot bodočega okraja, po predhodnih razpravah v republiški in zvezni komisiji za formiranje komun, vzorec tovrstnih statutov na področju vse države.

Nadalje je predsednik OLO **Košmelj** podrobno obrazložil določbe zakona o ureditvi občin in okrajev s posebnim poudarkom na delovanje družbenih planov, proračunov in skladov. Temeljito je orisal tudi pristojnost občin ozir. okraja. Po poročilu je bil obrazložen tudi način volitev odbornikov v skupen okrajni zbor in zbor proizvajalcev OLO za Gorenjsko. V bodoči 60-članski okr. zbor je OLO Kranj izvolil 37, v bodoči 60-članski zbor proizvajalcev pa 34 ljudskih odbornikov.

V nadaljevanju razprave je OLO imenoval tudi komisijo za pripravo prevzema uradnih knjig, arhivov, spisov in inventarja okrajnega ljudskega odbora v Kranju, na čelu katere bo kot predsednik **Cene Beznik.**

Nadalje so izvolili tudi skupno komisijo za upokojene vojaške osebe, katere predsednik je **Ivan Bertoncelj-Johan,** člani pa **Pavel Tolar, Franc Koželj, Stane Prezelj** in **Milan Zakelj.** OLO je tudi povečal število sodnikov porotnikov pri Okrajnem sodišču v Škofji Loki. Obravnavali so tudi predlog za spremembo družbenega plana okraja Kranj za l. 1955 v zvezi s pritožbo Ljudskega odbora mestne občine Kranj na delitev dohodkov med OLO in LOMO. Imenovali so tudi predsednike komisij za arondacijo nekaterih kmetijskih posestev na področju Okrajnega ljudskega odbora Kranj. — Sklepali so še nadalje o poročilu likvidacijske komisije Okrajnega zdravstvenega doma v Kranju ter sprejeli sklep o ponovni ustanovitvi Ekonomske srednje šole v Kranju.

Na ločenih sejah pa sta zbor proizvajalcev in okrajni zbor izvolila odbornike, ki bodo zastopali OLO Kranj v novem okrajnem ljudskem odboru za Gorenjsko, ki se bo konstituiral 19. julija.

A.

Zadnja seja OLO Radovljica

V torek, 12. julija je bila v Radovljici 25. skupna seja — in obenem zadnja — odbornikov obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora. Dnevni red je obsegal 8 točk.

O pripravah za prehod na novo ureditev občin in okrajev je podal obširno poročilo predsednik OLO **Milan Kristan.** — Poročilo je obsegalo nadrobno pojasnilo o delu komisije za osnovanje komun na Gorenjskem in o delu posameznih komisij. Tov. Kristan je jasno obrazložil tudi vse specifičnosti in pristojnosti novih ljudskih odborov — tako občinskih kakor tudi okrajnega. Ob zaključku je podal tudi konkretni predlog o načinu voljenja odbornikov v novi odbor skupnosti komun za Gorenjsko, ki bo štel 60 članov. Posebna točka dnevnega reda so bile volitve posebne komisije, ki bo pripravila prevzem arhivov, inventarja in nepremičnin dosedanjega OLO Radovljica — njen predsednik je Albin Jensterle) :: komisije z upokojene vojaške osebe, ki bo poslovala za vso Gorenjsko.

V nadaljnjih točkah dnevnega reda skupne seje so odborniki imenovali nekaj novih direktorjev in upravnikov za nekatera podjetja in ustanove radovljiškega okraja.

Po skupni seji sta bili ločeni zasedanji okrajnega zbora in zbora proizvajalcev, na katerih so bili izvoljeni odborniki za novi odbor skupnosti komun. Okrajni zbor je izvolil 23 odbornikov, zbor proizvajalcev pa v skupini industrije, trgovine in obrti 25, v skupini kmetijstva pa enega odbornika.

Po volitvah sta oba zbora zopet nadaljevala z delom na skupni seji. Razen obravnavanja predloga za spremembo družbenega plana okraja Radovljica za leto 1955 je bilo rešenih več tekočih gospodarskih problemov.

Radovljica bo praznovala 28. julija občinski praznik

Pripravljajo vrsto najrazličnejših prireditev

28. julija 1941 je narodni heroj in podpolkovnik JLA Tonček Dežman iz Lesc zbral prvo skupino mladih ljudi in jo vodil iz Radovljice in Leš v partizane na Jelovico. Tako je bil že pred leti proglašen 28. julij za vsakoletni občinski praznik Radovljice.

Priprave za proslavo občinskega praznika so v polnem teku. Mestni odbor SZDL je v ta namen pozval širši krog ljudi, ki bodo skrbeli za to, da bodo vse prireditve okoli 28. julija čim bolj uspele.

Sodelovale bodo skoraj vse organizacije in sicer: Akademski klub, ŠD „Prešeren", TVD „Partizan", SKUD „A. T. Linhart", Strelska družina, Kegljaški klub, „Svoboda" Lesce, Zveza borcev NOV, Aeroklub, Šahovski klub in mladinska organizacija, Društvo prijateljev mladine, gasilci itd.

Na dan občinskega praznika bo tudi slavnostna akademija, pri kateri bodo sodelovale navedene organizacije.

ŠD „Prešeren" bo v teh dneh izvedel društveno prvenstvo v plavanju v kopališču pri Oblgorici, tradicionalno nogometno tekmo debeli in suhi ter pionirsko nogometno pokalno prvenstvo in še vrsto drugih prireditev, pri katerih bo sodelovalo okoli 280 oseb. Mladi kegljaški klub bo izvedel propagandne kegljaške tekme na gladki cesti, katere bo lahko opazovalo večje število ljudi.

Dramatska sekcija SKUD „A. T. Linhart" pa bo v počastitev občinskega praznika uprizorila v letnem gledališču na Gradišču „Hasanaginico", bosansko ljudsko igro v treh dejanjih.

Pred občinskimi prazniki Kranja in Jesenic

Tudi letos bodo v Kranju in na Jesenicah, in sicer v Kranju že tretjič, na Jesenicah pa drugič proslavili svoj praznik 1. avgust, ki pomeni za ti dve gorenjski mesti praznik ljudske vstaje. Na Jesenicah so imenovali pripravljalni odbor, ki je že sestavil program večdnevnega slavja, ki se bo začelo na predvečer dneva vstaje slovenskega naroda z otvoritvijo nekaterih razstav. Vse dni do 1. avgusta pa bodo imeli še druge prireditve, kot izlete na Stol, k Valvazorjevemu domu in na Golico, prómenadne koncerte jeseniških godb, folklorno revijo itd. Za soboto 30. julija pripravljajo veliko povorko, v kateri bodo sodelovale vse organizacije, društva, obvezniki predvojaške vzgoje in drugi in se potem udeležili partizanskega mitinga na strelišču pod Mežakljo. Naslednje dni je še predvideno zborovanje internirancev iz zadnje vojne, športna tekmovanja, pregled pevskih zborov radovljiškega okraja in slavnostna seja LOMO in odborov političnih organizacij.

J. P.

Plenum CK LMS v Bohinju

Plenum CK LMS v Bohinju

Na kraju, kjer je bilo decembra 1944. posvetovanje aktivistov OF takratnega jeseniškega okrožja, katerega je vodil tovariš Miha Marinko, to je v prostorih hotela „Zlatorog" v Bohinju, je bil v sredo V. plenum CK LMS, kateremu so razen članov CK prisostvovali tudi organizacijski sekretar CK ZKS tov. **Vida Tomšič,** tajnica Zveze prijateljev mladine Slovenije tov. **Hela Skulj,** predsedniki okrajnih komitejev LMS in udeleženci 10-dnevnega seminarja za predsednike komitejev LMS. Na plenumu so razpravljali o vlogi mladine v komuni. Na podlagi poročila, ki ga je podal tov. **Tone Kropevšek,** sekretar CK LMS, je v razpravi sodelovalo več delegatov, med njimi tov. Vida Tomšičeva, ki je predvsem razpravljala o vprašanju formiranja komun in o delu mladinskih organizacij v njih, ker bodo že od 1. septembra dalje delovali novi komunski odbori. Na plenumu so imenovali tudi posebno komisijo, ki je pripravila zaključke in jih po seji predložila v odobritev navzočim.

Odkritje spomenika padlim iz Moravške doline

V nedeljo je zvezni poslanec **Tomo Brejc** odkril v Moravčah spomenik 148 padlim za svobodo iz Moravške doline. Odkritju sta prisostvovala tudi državni sekretar za notranje zadeve LRS **Mitja Ribičič** in sekretar komiteja Zveze komunistov za okraj Ljubljana **Janez Vipotnik.** Ob odkritju se je zbralo nad 2000 domačinov in gostov.

Odkritje spomenika padlim v Moravčah je bilo združeno s proslavo 10-letnice naše osvoboditve, zato je bila slavnost še posebno mogočna. Že v soboto so patrole starih borcev ponesle vence na grobove, spomenike in spominske plošče padlih borcev v Moravški dolini. Zagoreli so tudi kresovi.

V nedeljo pa so imele Moravče posebno svečan videz. Povsod slavoloki, zastave, cvetje in zelenje. Na cesti iz Domžal, na mestu, kjer se je nekoč začenjala tako imenovana „Moravška republika", je stal velik slavolok z napisom „Pozdravljeni borci v Moravški dolini".

Že zgodaj zjutraj so se pričele zbirati trume ob zagrnjenem spomeniku v zelo okusno novo urejenem parku. Pri svečanem odkritju so nastopili pevci ter godba Ljudske milice in godba rudnika Zagorje. Spomenik — borec, ki hiti v boj — je odkril tov. Tomo Brejc.

Spomenik je izdelal akademski kipar Tine Kos in je lepa in dostojna oddolžitev spominu borcev, ki so darovali svoja življenja za našo svobodo. Denarna sredstva zanj so, ob pomoči nekaterih podjetij zagorskega in kamniškega okoliša, zbrali prebivalci Moravške doline sami in s tem dokazali, da niso pozabali svojih mrtvih bratov.

(Sliko spomenika padlim glej na drugi strani)

Za usebine

Praznovanje občinskih praznikov na Gorenjskem

•

Kurirji v času NOB

•

OD PETKA DO PETKA

•

Dopoldne med ribami in raki

•

DVA NOVA ZBORNIKA

•

Zabavna stran

•

ČESTITKE DELOVNIH KOLEKTIVOV

TEDEN DNI PO SVETU

OBSOJENCI SE VRAČAJO IZ SZ

Na Dunaj je nepričakovano prispelo iz SZ 17 avstrijskih ujetnikov, ki so bili obsojeni zaradi različnih kaznivih dejanj proti zasedbenim oblastem in so prestajali svojo kazen v sovjetskih taboriščih in zaporih, po prestani kazni pa se niso smeli vrniti domov.

V ČILU SO STAVKALI

Pred kratkim je bila v Čilu zaključena stavka 27 tisoč železničarjev, ki so nehali stavkati šele potem, ko je bilo ugodeno njihovim zahtevam. Železničarji so začeli stavkati 1. julija in zahtevali 70% višje plače.

Kaže, da bo dosežen sporazum tudi s poštnim osebjem v Čilu, ki prav tako stavka od 1. julija. Menijo, da se bo tudi 4 000 stavkujočih rudarjev kmalu vrnilo na delo.

ZA ODPRAVO KRIMINALITETE

Predsednik Eisenhower je povabil več sedanjih in bivših športnih prvakov v Belo hišo, da bi z njim obravnaval čedalje večji pojav kriminalitete med ameriškimi mladoletniki. Na tej konferenci bodo proučili možnosti, da bi povečali zanimanje mladine za šport in tako zmanjšali število kriminalnih dejanj.

KLERIKALNE DEMONSTRACIJE V BELGIJI

V Bruslju so bile 11. julija nove klerikalne demonstracije proti šolski reformi. Trajale so 4 ure.

Demonstracije je vodil bruseljski župan v skladu s premirjem, sklenjenim med opozicijo in vlado.

HUDA NEURJA V FRANCIJI

Francijo je pred kratkim zajel val neviht, ki so povzročile v predmestjih Pariza in bližnji okolici veliko škodo. Izbruhnilo je več požarov, posamezni predeli so bili poplavljeni in uničena je bila žetev. Trije ljudje so izgubili življenje.

NOVI NEMIRI V ALŽIRU

11. julija so bili zopet ubiti v Alžiru štirje ljudje. Na cesti Biskra—Barise je skupina upornikov napadla neki potniški avtobus in ga zažgala. Med spopadom v Bližini Bu-Arfe so varnostni organi ubili tri upornike in jih sedem ujeli.

Občinski praznik v Šenčurju

Ob praznovanju se bomo spomnili vseh lepih in težkih dni NOB

Letos v Šenčurju že tretjič praznujejo 16. julij kot občinski praznik, posvečen spominu padlih junakov, borcev in aktivistov, spominu na tiste najtežje dni, ko se je odločala usoda slovenskega naroda. Zakaj ravno ta datum?

V Šenčurju je bila ustanovljena Partijska organizacija že leta 1934. Stela je osem članov. Prav tako je delovala tedaj tudi že mladinska organizacija SKOJ s petimi člani, ki so bili že takrat pravi borci - revolucionarji. Zato so se Šenčurjani ob Hitlerjevem napadu zavedali, da je potrebna krvava borba. Takoj v prvih dneh okupacije so pričeli z resnim delom.

Že sredi aprila 1941, ob razpadu stare jugoslovanske vojske, so nabrali nekaj pušk. Pri tem zbiranju orožja so se predvsem odlikovali naši mladinci, to je člani SKOJ.

Imeli so tudi stalno sestanke. Njihovo delovanje pa se je širilo tudi po okoliških občinah, to je v Britofu, Cerkljah, Velesovem itd. ter med delavci v kranjskih tovarnah. Takoj so dobili v Kranju zvezo s Francem Vodopivcem - Cirilom, ki je bil takrat sekretar vojno revolucionarnega komiteja v Kranju. V prvih dneh je tja prihajal tudi Tomo Brejc - Pavle. Delokrog se je širil, saj so imeli poleg partijske še organizacijo OF. Čeprav so bili vajeni ilegalnega dela, vendarle njihovo delo ni moglo ostati skrito, kajti našli so se ljudje, ki so si hoteli z izdajstvom zagotoviti pri Nemcih naklonjenost.

Dne 22. junija ob napadu na Sovjetsko zvezo, so začeli zapirati in preganjati vse kar jim je bilo sumljivega.

16. julija so tudi v Šenčurju organizirali preiskavo po raznih hišah, iskali Mlakarja, ki jim je že enkrat ušel; Janeza Markuna, katerega so slučajno našli, ko se je vrnil domov po obleko, pa so takoj aretirali.

To je bil torej prvi znak, da vsi vidni aktivisti pridejo slej ko prej na vrsto. Zvečer so v gozdu sklicali sestanek partijcev in nekaterih članov OF.

Tu so se zbrali partijci: Janez Mlakar in sinova Janko in Stanko Pipan in sin Janko, Anton Štefe in sin France - Miško in Jože Stružnik; aktivisti: Pavel Svetelj, Slavko Pajer, Joža Sušnik, Franc Zarnik, Franc Režek, Janez Zlate in Franc Molj ter sklenili, da bodo napadli žandarsko postajo v Šenčurju in osvobodili Markuna. Žal pa je bil ta medtem že odpeljan v Kranj v zapor. Zadali so si tudi razne naloge pri akcijah.

Orožja niso več odložili in aktivisti so svoje ilegalno delo še povečali. Že nekaj dni za tem — zadnje dni julija — so tovariši iz Vogelj na cesti Šenčur - Brniki streljali na nemške avtomobile, ki so hiteli proti Mengšu. To so bile seveda šele prvi začetki oborožene borbe. V jeseni, oziroma decembra meseca pa je bil na sestanku sprejet sklep o ustanovitvi Kokrške čete, ki se je formirala še isti mesec pretežno iz borcev šenčurske občine. Pri tem sta neposredno sodelovala Stane Bečan in narodni heroj Alojz Kebe - Štefan. Do aprila 1942 je odšlo v patizane že 30 borcev. Borili so se po vsej Gorenjski — v Poljanski in Selški dolini, Dražgošah, pozneje pa tudi na Primorskem in Dolenjskem.

Okupator se je kar najbolj trudil, da bi uničil te neustrašene borce in njihove družine.

Že leta 1941, meseca decembra, je tako padel prvi borec — skojevec Janko Mlakar pri borbi v Škofjeloških hribih. Še več jih je padlo leta 1942. Švabi so preselili in odgnali veliko število družin v taborišča. Žrtev je bilo iz dneva v dan več. Januarja 1944 so v vasi ustrelili celo 40 talcev.

Pri streljanju so stražili nemški žandarji, ker so se bali, da ne bi od kje nenadoma prišli partizani. Med njimi je bil celo domačin Jože Kveder. Še danes je nepojasnjeno kdaj in kam je izginil ta človek.

V borbah in akcijah je izgubilo življenje 88 občanov. Okupator je požigal, posluževal se je vseh najgnusnejših načinov, da bi prestrašil borce in uničil upor, vendar zaman; partizani niso odnehali,, dokler niso videli pred seboj zastavo zmagoslavja.

Zato naj bo občinski praznik v Šenčurju dan, ko se bomo s svečanostmi spominjali tistih težkih dni borbe, ko se bomo spominjali naših padlih tovarišev, s katerimi smo preživeli toliko težkih, pa tudi veselih ur. Ohranimo jim lep spomin.

J. MLAKAR

Spomenik padlim v Moravčah
Članek o odkritju spomenika beri na prvi strani

Šoferji so praznovali

Podružnica združenja šoferjev Slovenije na Jesenicah je letošnji šoferski praznik lepo praznovala in s tem dostojno počastila rojstni dan partizanske motorizacije, ki je stopila v akcijo za osvoboditev Žužemberka 13. julija 1943.

Nad 60 motornih vozil je v sredo popoldne privozilo s Koroške Bele na Jesenice. Kolona okrašenih vozil se je ustavila pred spomenikom padlih borcev in talcev na Javorniku, kjer so zastopniki podružnice med tuljenjem siren položili venec. Kolona, pozdravljena od množice Jeseničanov, se je na Plavžu obrnila in se ustavila pred Delavskim domom, kjer so imeli šoferji še slavnostno zborovanje. O pomenu šoferskega praznika in žrtvah šoferjev za osvoboditev, je govoril tov. Kuralt. Z zborovanja, ki so ga pozdravili tudi zastopnik komunskega odbora SZDL, mladinskega komiteja ter zastopnik jeseniške Svobode, so poslali pozdravno brzojavko tovarišu Mihi Marinku in Centralnemu združenju šoferjev in mehanikov v Ljubljani. Jeseniška podružnica, ki združuje vse šoferje radovljiškega okraja, je ena izmed najboljših podružnic v Sloveniji.

Utrinki iz dni pred vojno!

Po gospodarski krizi l. 1932-35 in po dograditvi prvega plavža na Jesenicah leta 1937, so se v jeseniški železarni odprla vrata tisti domači delovni sili, ki je več let zaman čakala na zaposlitev.

Množica domače delovne sile je že desetletja prej presegala potrebe po delovni sili v industriji tako, da je moral velik del mladine odhajati z doma.

Istočasno se je pričel močan pritisk na nova delovna mesta v Železarni tudi od strani kmetskega prebivalstva. Spričo padanja cen kmetijskih pridelkov, se kmetom skoraj ni več izplačalo obdelovati zemljo, zato so tem močneje pritiskali v tovarne. Zaradi močnega padanja kupne moči, je moral marsikateri trgovec ali obrtnik odpuščati svoje pomočnike. Tako se je širil krog prosilcev za sprejem v Železarno in na sprejemni urad v Železarni so dnevno prihajale cele kope pisem.

V jeseniški Železarni pa so sedaj sprejemali v službo nemško orientirane inženirje, tehnike, mojstre in delavce in jim poverjali najbolj važna in zaupna dela. Istočasno pa so bile tudi redukcije naprednih, svobodnomislečih domačih delavcev. Nič niso pomagale prošnje in pritožbe in ne sklicevanje na dolgoletno delo njihovih očetov in dedov in na število nepreskrbljenih otrok. V tistih letih so si brezposelni industrijski in kmečki delavci kar podajali kljuke od hišnih vrat in prosili za dinarje, da bi si kupili hrane.

Da bi omilili bedo med brezposelnimi delavci, so na banovinskem zasedanju uvedli tako imenovani bednostni sklad, za katerega so zaposlenim industrijskim delavcem odtegovali pol odstotka od zaslužka, pol odstotka pa so paritetno prispevala podjetja. V ta sklad niso prispevali bančniki, veletrgovci in veleposestniki. V teku nekaj let se je v bednostnem skladu zbralo nekaj milijonov dinarjev. Iz tega sklada so uredili za princa Pavla Golf igrišče v Lescah, park na Ljubljanskem gradu in podobno; nekaj, — toda smešno malo — pa so plačevali brezposelnim delavcem. Milijoni so bili investirani iz tega sklada v različnih krajih Slovenije — nič pa se ni investiralo tam, kjer so bili prispevki zbrani.

Ko je pomladi l. 1938 pljusnil hitlerjanski val ob vrhove Karavank, so začeli prihajati v naša letovišča in tudi v industrijska središča številni nemški turisti iz Reicha, ki so zasedli najboljše hotele in pensione ter navezovali osebne stike s sicer maloštevilnim, a stalno naseljenim nemškim prebivalstvom v naših krajih. Nemški „turisti" so šli še dalje. Prihajali so v skupinah v naše kraje, se gostili v zabaviščih, trosili denar na debelo v družbi domačih Nemcev in nemčurjev, nosili v gumbnicah znake s kljukastim križem in ko se jim je zdelo, da je naše vino domače prisklednike že dovolj omehčalo, se jim je iz hripavih grl utrgal „Heil Hitler!" Če so zavedni Slavenci udarili po takšnih izzivačih so le-te **slovenski** policaji takoj vzeli v zaščito in s pendreki preganjali naše ljudi. Tudi navzoči kraljevi oficirji niso prav nič reagirali na taka izzivanja.

Pod krinko Avto-kluba Slovenije, so vodilni slovenski gospodarstveniki leta 1940 organizirali izlet 300 nemških avtomobilistov na Gorenjsko.

Med temi „avtomobilisti" so bili tudi civilno oblečeni nemški oficirji, ki so lahko nemoteno fotografirali Železarno, prometne žile in obrambne naprave. Ta dolga kolona avtomobilistov je privozila čez Korensko sedlo in se vračala preko Ljubelja nazaj v Nemčijo. Prevozila je gornjo Savsko dolino — in dva najbolj pomembna gorska prelaza in to v času, ko se je v Evropi razplamtela vojna, kakršne ne pomni svetovna zgodovina.

Taki podvigi so opogumili Nemce in njihove slovenske podrepnike. Inženirji in tehniki z nemško miselnostjo so tvorili v tisti dobi državo v državi. Bili so šefi delavnic, v katerih so proizvajali vojaške izdelke. Slovenskim tehnikom in strokovnim delavcem je bil prepovedan vstop v te obrate menda iz bojazni, da ne bi izdali tajnosti takratne oboroževalne proizvodnje na Jesenicah, ki je bila pod vodstvom nekaterih hitlerjanskih inženirjev in tehnikov.

Zanimivo je, da je bilo prav v tistih dneh poslanih v internacijo v najbolj odročne kraje v središčů države večje število jeseniških komunistov in poleg tega še reduciranih okoli 250 naprednih, socialističnih delavcev.

Tako je bilo v tistih časih vse do pomladi l. 1941, ko so se tudi nad našo domovino zgostili črni oblaki.

Uvajanje novega komunalnega sistema

Kaj določa zakon o ureditvi občin in okrajev

S 1. septembrom bodo ljudski odbori novih občin in okrajev prevzeli vse funkcije organov oblasti, po določbah novega splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev, katerega je pred kratkim sprejela Zvezna ljudska skupščina. — Koristilo nam bo, da se seznanimo z bistvenimi določili tega zakona.

NAMEN ZAKONA

V uvodnem členu zakona se navaja, da se s tem zakonom določa položaj občin in okrajev in postavlja pravni temelj za ustanovitev novih okrajev in občin in za njehove statute za čas, dokler ne bo izdan zvezni zakon o občinski in okrajni samoupravi.

OBČINA IN OKRAJ

V zakonu se navaja, da je občina temeljna politično-teritorialna organizacija samouprave delovnega ljudstva in temeljna družbeno ekonomska skupnost prebivalcev na njenem območju. Okraj pa je politično teritorialna organizacija samouprave delovnega ljudstva in družbeno ekonomska skupnost občin in prebivalcev na njegovem območju.

Z zakonom ljudske republike se ločijo občine in okraji na ozemlju republike. Ta zakon je Ljudska skupščina LRS že sprejela in tako določila območja okrajev in občin v Sloveniji.

S posebnim Zveznim in republiškim zakonom pa bo še določeno, katere zadeve iz sedanje pristojnosti okrajnih preidejo v pristojnost občinskih ljudskih odborov.

Vsaka občina in okraj morata imeti statute, s katerimi se določijo njune pravice in dolžnosti. Statut mora imeti tudi določbe o organizaciji, delovnem področju in načinu dela ljudskega odbora in drugih organov občinske oziroma okrajne samouprave.

Ljudski odbor občine ali ookraja opravlja posle iz svoje pristojnosti na sejah odbora oziroma zborov, izvršilne in upravne zadeve pa na svojih svetih, upravne zadeve pa tudi še po upravnih organih.

Na območju mest, kjer je več občinskih ljudskih odborov, se lahko s statutom okraja ustanovi mestni svet, katerega naloga je, da vzklaja delo občinskih ljudskih odborov na mestnem območju v komunalnih in drugih zadevah, izdaja generalni urbanistični in regulacijski načrt mesta, določa perspektivni načrt in letni program za graditev komunalnih objektov, ustanavlja posamezne zavode v mestu in določa kolikšen del sredstev morajo prispevati občine za izvrševanje takih zadev.

KRAJEVNI ODBOR

Na območju občine se lahko v posameznih krajih ustanovijo krajevni odbori, s čimer se bo zagotovila kar največja udeležba državljanov pri občinski samoupravi, ki so neposrednega pomena za krajevno prebivalstvo.

Krajevni odbor sestavljajo odborniki občinskega ljudskega odbora, ki so bili izvoljeni na območju, za katerega je krajevni odbor ustanovljen in določeno število članov, ki jih izvolijo volivci tega območja na zborih volivcev.

Krajevni odbor obravnava zadeve, ki so neposrednega pomena za kraj in za občino in daje občinskemu ljudskemu odboru predloge in mnenja za rešitev takih vprašanj. Nadalje pomaga občinskemu ljudskemu odboru in njegovim organom pri organiziranju del, ki jih ti izvršijo na njegovem območju. Samostojno upravlja tiste zadeve, ki so neposrednega pomena za kraj in katere je občinski ljudski odbor s statutom ali odlokom prenesel iz svoje v pristojnost krajevnega odbora. Nad njegovim delom ima nadzorstvo občinski ljudski odbor.

ORGANIZACIJA LJUDSKEGA ODBORA

Med poglavji organizacij LO vsebuje zakon določila o sestavu ljud. odbora, o predsedniku ljudskega odbora, o svetih, o upravnih organih, o tajniku ljud. odbora, o sodniku za prekrške in senatu za prekrške, krajevnih uradih, uslužbencih ljudskega odbora, personalni komisiji okrajnega LO in disciplinskem sodišču.

Občinski ljudski odbor ima lahko od 15 do 50 članov, okrajni zbor pa ima lahko od **50 do 100 članov, zbor proizvajalcev** okrajnega ljudskega odbora pa ima najmanj tri četrtine, največ pa toliko članov kot okrajni zbor.

Sveti se ustanovijo za opravljanje določenih izvršilnih in upravnih zadev.

Za neposredno uporabo zakonov in drugih predpisov, za strokovno obdelavo in pripravo aktov ljudskega odbora in njegovih organov, za izvrševanje njihovih sklepov, opravljanje drugih upravnih zadev iz svoje pristojnosti pa ima ljudski odbor upravne organe.

Občinski ljudski odbor lahko ustanovi s statutom za posamezna območja svoje krajevne urade ter s tem tako določene občinske upravne službe približa prebivalstvu. Krajevni urad vodi uslužbenec, ki ga določi občinski ljudski odbor.

V končnem poglavju splošnega zakona o delitvi občin in okrajev pa so določila o oblikovanju ljudskih odborov novih občin in okrajev in njihovo delo do novih izvolitev ljudskih odborov. Volitve LO novih občin in okrajev pa morajo biti opravljene najkasneje do konca leta 1955.

P. G.

Molk na sindikalnem sestanku v Železarni

V petek popoldne je bil v dvorani Delavskega doma na Jesenicah sestanek članov sindikata glavne pisarne, metalurške šole, oddelka za tehnično kontrolo, komunalnega oddelka in oddelka zaščitne službe. Dvorana je bila povsem zasedena. Referat o zunanje političnih problemih, o domačem gospodarstvu in o problemih samoupravljanja Železarne Jesenice je podal Robert Popov. V referatu je nanizal vrsto problemov, o katerih bi morali navzoči razpravljati, do česar pa skoraj ni prišlo.

Po referatu je bil v dvorani menda 10 minutni molk. Delovni predsednik je navzoče večkrat pozval k razpravljanju o važnih problemih, a posebnega uspeha ni imel. V razpravo je nato poseglo le kakih pet diskutantov — predsednik sindikalne organizacije, sekretar tovarniškega komit. ZKS, predsednik upravnega odbora, vodilni uslužbenec finančnega knjigovodstva in drugi, dočim večina pri razpravi ni sodelovala. Poteku podobnih aktivov bo v bodoče nujno posvetiti več pozornosti, da se ne bo ponovilo kaj podobnega, kakor to pot, ko je nekaj udeležencev aktiva med referatom bralo novo številko „Jeseniškega železarja".

P. U.

Vsak naš naročnik je zavarovan

Naš naročnik Anton Jelovčan iz Podblice se je 5. junija poškodoval. Ker je kot naročnik našega lista tudi zavarovan, je prejel zavarovalnino za 15% trajno nesposobnost pri delu dinarjev 3.000.

Bled ni bil le fašistično gnezdo, temveč tudi žarišče upora

Prebivalstvo Bleda je s prezirom in odkritim sovraštvom sprejelo nemškega okupatorja, ki je 12. aprila 1941 vkorakal v mesto. Takoj za tem je Bled postal središče fašističnih formacij za vso Gorenjsko. Sem se je usidral štab policije, gestapa, obveščevalni center in 1. maja 1941. leta je bila na Bledu vzpostavljena tudi že nemška civilna uprava za zasedeno Gorenjsko. Istočasno je prišel na Bled kot prvi šef civilne uprave gaulajter Kutschera, eden največjih Hitlerjevih krvnikov. Njemu so sledili še vojni zločinci, vodja preseljevanja dr. Hans Bauer, sodnik Kurt Messinger, kriminalni komisar Rozumek, komandant gestapa in policije Rössener in še vrsta njim enakih. Po prihodu na Bled so ti v svoji nadutosti izjavljali, da je Bled s svojo okolico prelep kraj za „podljudi" in da je vse Slovence treba izseliti ter jih zaposliti na njihovih posestvih kot hlapce. Samo „nadljudje", „Herrenvolk" ima pravico, da uživa naravne lepote naših najlepših krajev. To zamisel so Nemci pričeli takoj izvajati. Že 1. maja 1941. leta je bilo okoli 30 Blejčanov aretiranih in odpeljanih v Begunje in Št. Vid.

BLED JE TAKOJ POKAZAL svojo nacionalno zavest ter na poziv KP Jugoslavije pričel z organizacijo oboroženega odpora. Komunisti so organizirali zbiranje orožja, razširjali literaturo, organizirali zborovanja in pripravljali prebivalstvo na dogodke, ki so neizbežno sledili. Prve klice odpora so na Bledu zanetili Matevž Volf iz Slamnikov, France Volf iz Rečice, Alojz Ocepek in Edi Gnilšek z Grada ter Jaka Bernard s Koritnega. Takoj nato so se pozivu Partije odzvali Janez Grilc in Gabrijel Ferjan z Ribnega, Jože Mandeljc z Boh. Bele, France Rozman z Rečice ter pričeli organizirati oboroženi odpor. Že prve dni julija sta odšla v gozdove Jelovice Oskar Pogačnik in narodni heroj Jakob Bernard. Na pobudo narodnega heroja Tomaža Verdnika z Jesenic, je Jaka Bernard z mladinci Bleda in okolice izvedel prvo akcijo zbiranja orožja. Iz Blejskega jezera, kamor ga je v večjih količinah zmetala bivša žandarmerija, so pobrali orožje in ga oddali na varno mesto. 27. junija 1941 se je sestala v kamnolomu Straža skupina 12 mladincev, ki je sklenila izvesti večjo akcijo propagandnega značaja s pisanjem parol, izobešanjem zastav ter plakatiranjem. Vsak izmed teh je svojo nalogo dobro opravil. Naslednjega dne so Blejčani z zadovoljstvom gledali njihove uspehe. Na stolpu grajskega kopališča je pred očmi vse nemške elite, ki je bila zbrana v hotelu Toplice, visela prva slovenska zastava s peterokrako zvezdo. Enaka zastava je visela še pred lekarno. Po vsem Bledu so bili lepaki s pozivi na oborožen odpor (celo na hotelu Toplice, kjer je bil center in štab gestapa za Gorenjsko). Cesta od Bleda proti Lescem je bila vsa popisana z revolucionarnimi gesli, petokolonaši in narodni izdajalci pa so prejeli prve opomine. Ta akcija je dvignila narodno zavest prebivalstva in utrdila zaupanje do vodstva upora. Gestapovci so besneli, toda šele po dolgem času t. j. 27. oktobra so aretirali nekatere udeležence te akcije.

JULIJA 1941. LETA je bilo v Slamnikih pri Volfu že prvo zborovanje organizatorjev upora, na katerem so bili navzoči tudi Franc Potočnik, Stražišar z Jesenic in Tomaž Godec iz Boh. Bistrice. Uspeh tega večdnevnega zborovanja je bil ta, da so takoj pričeli organizirati po vaseh trojke, kot pripravo za poznejše odbore OF. V tem času sta šla v partizane tudi Maks in Fr. Grilc iz Ribnega.

Ko analiziramo pričetek oboroženega upora v obč. Bled ugotavljamo, da je bila v delavskem razredu Bleda močno razvita nacionalna zavest in da so v tem smislu že v preteklosti delovali napredni ljudje, ki so s pomočjo vodilnih tovarišev, kot so narodni heroji Jože Gregorčič, T. Verdnik, Tonček Dežman, J. Bernard in Andrej Žvan, znali voditi in usmerjati upor ter nesebično žrtvovali vse za zmago nad fašističnim okupatorjem. Likvidacija gestapovca in domačega izdajalca Franca Svetina v Mačkovcu pri Bledu pa je bila resen opomin vsem, ki so se že takrat udinjali okupatorju.

Kako na široko je bila organizirana mreža osvobodilne borbe nam kaže primer, da je že v decembru leta 1941 dozorel načrt za osvoboditev gorenjskega kota. V zvezi s tem so bile 14. in 15. decembra v bližini Slamnikov konference, na katerih je sodelovalo okoli 150 aktivistov iz vseh okoliških vasi. Sprejet je bil sklep, da se osvobodi Bohinjski kot, nato pa postopoma še ostali predeli Gorenjske. Okupator se je pravočasno zavedel nevarnosti in je z ogromno vojaško silo preprečil uresničenje tega načrta. Uspeh teh akcij pa je bil v tem, da so se nastajajoče partizanske čete znatno pomnožile z novimi borci. Borba v Dražgošah, v kateri je sodeloval narodni heroj s Koritnega pri Bledu — Jaka Bernard kot komisar čete, je pokazala vso moč partizanske vojske.

PO PRVIH IZKUŠNJAH borbe z okupatorjem, se je organizacija OF na Bledu in okolici okrepila in številčno pomnožila. Jeseni leta 1942 je štab Stražišarjevega bataljona na Pokljuki poslal za organizacijo odborov OF na teren A. Ambrožiča-Božota, ki je organizacijsko povezoval aktiviste v odbore. V kratkem času je bilo organiziranih na področju sedanje občine Bled 13 odborov OF z okoli 80 člani. Istočasno so se organizacijsko utrdile partijske organizacije ter pomnožile število svojih članov in sicer od prvotnih 6 na 61. Uspeh vse organizacije in posameznih odborov OF je bil ogromen, saj je v letu 1943 odšlo s sedanjega področja blejske občine v partizane 136 borcev. Blejska mladina je sestavila na Pokljuki svoj udarni vod, ki je v sklopu 2. bataljona Gorenjskega odreda opravljal izredno drzne akcije. V jeseni leta 1943 pa je Blejski udarni vod ponesel iskro upora na Slovensko Koroško, kjer se je pozneje formiral Koroški bataljon.

Zaradi zmagovitega upora je okupator izvajal v onemogli jezi vse hujši teror nad civilnim prebivalstvom. Tako je samo v letu 1943 z Bleda izselil 70 oseb. Vsesplošni ljudski odpor in naraščanje udarne moči partizanskih enot pa je preprečil okupatorju, da bi v celoti uresničil svoj načrt preseljevanja. Sposobnost in delo naših prvih odborov OF se vidi tudi v tem, kako so skrbeli za preskrbo partizanske vojske. Samo iz arhiva OF naselja Grad je razvidno, da je ta odbor poslal v partizane 3200 kg razne hrane in 6000 kosov obleke ter drugih potrebščin. V letu 1944 je odšlo v partizane še nadaljnjih 200 borcev, terensko delo pa je prešlo na ramena naših žena in mladine.

V poletju 1944 leta je Prešernova brigada, v kateri je bilo veliko število borcev z Bleda, v okolici Bleda uničila dve nemški postojanki in sicer v Ribnem in na Koritnem. Z ustanovitvijo Jeseniško - Bohinjskega odreda pa se je uresničila težnja organizatorjev decembrskega odpora 1941. leta. Osvobojena je bila Bohinjska dolina, nato pa postopoma še ostali kraji.

KAKO VELIK PRISPEVEK k osvobodilni borbi je prispeval Bled z okoliškimi vasmi nam priča dejstvo, da se je 520 borcev aktivno borilo v partizanskih četah in bataljonih širom Slovenije. Od teh je 106 padlo v borbah s sovražnikom. Po raznih taboriščih pa je vsled mučenja od skupno 264 izseljenih oseb umrlo 24. Za osvoboditev pa je svoje življenje moralo žrtvovati še 12 talcev.

Ko analiziramo vse to in se spominjamo slavnih dni ter trpljenja naše preteklosti, se zavedamo, da nam ni bilo ničesar darovanega, temveč smo to morali plačati s številnimi življenji.

F. ŠMIT

Malo jih je bilo - vendar niso klonili

Kurirska služba je bila za NOB velikega pomena, saj je bilo mnogokrat ravno od kurirjev odvisno življenje tisočev.

Delo kurirjev ni bilo lahko, saj so bili večkrat največji kamen spotike Nemcem in domobrancem. Le-ti so se trudili, da bi jih uničili, toda zaman; kurirska služba se je širila in zajela vse ozemlje. Imeli so razpredene relejne postaje, vendar je bila težava v tem, ker jih je bilo malo in so bili zato za borbo nemočni.

Januarja 1954 je bila na novo zgrajena relejna postaja G-16, ki je bila malo prej uničena zaradi izdajstva in deloma zaradi nepazljivosti. Za to novo postajo je vedelo le malo ljudi, bila je v skalah nad Srednjo vasjo Pod gorami. Po skoraj 4 mesečnem nemotenem bivanju, ko so se kurirji počutili že skoraj varne, so jih nenadoma napadli domobranci.

Enajst jih je bilo na tej postaji, večinoma so bili zdoma po kurirski dolžnosti, lazili okoli, obveščali, iskali hrano itd. Zvečer so se utrujeni in največkrat tudi premočeni vračali domov. Nekako brezskrbno so sušili obleko in se pogovarjali o preteklih dogodkih — že so hoteli leči, ko je zaropotala brzostrelka. V trenutku so bili na mestu, poskakali čez 20 m visoko skalo ali pa se umaknili kam drugam. Kmalu so se spet sešli živi, vendar je bilo med njimi nekaj ranjencev. Sovražniki so mislili, da so jih uničili, toda že prihodnji dan so kurirji nadaljevali delo in dokazali, da še živijo in delajo. Žal jim je bilo zlasti izgubljenega orožja ter ranjenih ljudi. Vendar so le-ti s pomočjo okoliških domačinov kmalu ozdraveli.

Prav bi bilo, da bi se vseh ljudi, ki so kurirjem med vojno toliko pomagali in jih včasih rešili celo smrti, večkrat spominjali in jih tudi obiskali.

Kurir Nace

OB BORBENEM PRAZNIKU
SLOVENSKEGA LJUDSTVA — **DNEVU VSTAJE**
ČESTITA DELOVNI KOLEKTIV
ČASOPISNEGA, TISKARSKEGA
IN ZALOŽNIŠKEGA PODJETJA
„GORENJSKI TISK"
VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU!

Ob 12. obletnici formiranja VII. SNOUB „France Prešeren"

SPOMINI BORCA III. BATALJONA

V vasici Potok v Selški dolini so se 13. julija 1943 zbrale partizanske enote, ki so takrat operirale v Poljanski in Selški dolini in iz njih se je osnovala prva brigada NOV na Gorenjskem, VII. SNOB „Fr. Prešeren".

Že prve dni po formiranju je Prešernova brigada prestala trde preizkušnje: znano ofenzivo na Žirovski vrh julija 1943, proboj na Mrzli vrh, pohod na Dolenjsko, sodelovanje pri likvidaciji belogardistične utrdbe na Turjaku (ker so se borci izredno izkazali v vseh teh borbah, posebno pa ob kapitulaciji Italije, je brigada dobila častni naslov „udarna"), likvidacija vrste sovražnih postojank, borbe na Lavtarskem vrhu, mobilizacija za NOV februarja in maja 1944 na Gorenjskem, Ribno, borbe na Jelovici junija 1944, pohod z ranjenci na Notranjsko, borbe pri Hotederšici ob likvidaciji postojanke Črni vrh, Dolomiti, Poljane, Križ, akcije v neposredni bližini Kranja: v Stražišču in Bitnjem, sodelovanje pri čiščenju Banjske planote pred zadnjo ofenzivo, poslednja sovražna ofenziva na enote IX. korpusa in končno osvoboditev Gorice 1. maja 1945 — to je del najpomembnejših borb in krajev, kjer so se izkazali Prešernovci.

Ko je Prešernova brigada skupno s topništvom 31. divizije marca 1945 likvidirala belogardistično postojanko pri Križu in na Kališah v Selški dolini, kjer so se belogardisti hiteli utrjevati in s sistemom postojank Križ, Mohor, Planica, zapreti prehod partizanskim enotam proti Kropi in na Sorško polje, se je začela naporna in slavna pot vseh edinic IX. korpusa, ki so imele važno nalogo, da ob koncu vojne čim preje osvobodijo Slovensko Primorje, Trst in Gorico.

V pospešenem tempu je morala brigada preko Cerknega v Trebušo in naprej na Vojsko nad Idrijo, delno peš, od Cerknega do Trebuše pa s kamioni in avtobusi, da v sestavu IX. korpusa sodeluje pri čiščenju in preganjanju sovražnika, ki se je ponovno hotel utrditi v Čepovanu, Laznah, Lokvah, Grgarju in Trnovem ter tako zavarovati enote, ki so se umikale pred prodiranjem zaveznikov iz Italije. Z energičnimi napadi enot NOV (Prešernovci smo napadali Lazne), so bili Nemci, četniki, Vlasovci in belogardisti pregnani skoraj do Gorice.

Po nekaj mirnih dneh se je sovražnik zopet zbral in začel silovito pritiskati na položaje IX. korpusa. Prešernova brigada je branila položaje severno od Trnovega in vzhodno od Sv. Gore. Sovražnik je uporabljal vso razpoložljivo silo in je z metalci min in s topovi obstreljeval položaje skoro 4 dni in noči, jurišal na položaje, toda vselej brez uspeha. Premajhna budnost ob menjavanju edinic na položaju mu je pozneje omogočila proboj položajev in prisilil nas je k umiku. Po borbah okrog Lokev, nad Črnim vrhom in drugod, je Prešernova brigada prišla na Pivko, v neposredno bližino Postojne, kjer so se bile pri Bukovju ogorčene borbe s četniki in Vlasovci. I. bataljon se je bil tako ogorčeno, da so v borbi uporabljali celo pištole, se pulili za mitraljeze in se obdelovali tudi s puškinimi kopiti.

Zanimivo je bilo, ko smo hoteli napasti neko utrjeno sovražnikovo postojanko, menda v vasi Bukovje. Ko smo v mraku krenili s svojih položajev na pot, smo računali na precej hudo borbo, ki pa bi se morala za vsako ceno končati v našo korist. Zasedli smo položaje okrog vasi. Ob prihodu v njeno bližino smo slišali nekaj strelov, potem pa je bilo vse tiho. Začeli smo zoževati obroč. Za nami je godba 31. divizije igrala vesele in udarne partizanske koračnice. Prodirali smo v vas, od hiše do hiše, toda nič - - - Prišli smo do postojanke in nikjer nikogar.

Del borcev III. bataljona Prešernove brigade, v sredini komandant Srečko

V vasi je bila popolna tema in vse tiho. Začeli smo buditi prebivalce, ki so nam povedali, da so četniki ob mraku naložili na vozove orožje, municijo in hrano ter odšli iz vasi proti Postojni. Prikrajšani smo bili za orožje in municijo, no, tudi na hrano smo v tistih časih precej mislili.

Toda sovražnik je še vedno pritiskal na naše položaje. Bili smo ogorčene borbe pod Nanosom, pri Colu, Črnem vrhu itd. Po vsakodnevnih borbah smo se ponovno znašli na starih položajih pri Lukavcu, Voglarjih in Podgozdu.

Bilo je nekega deževnega dne. Urejali smo orožje ter imeli politične in vojaške ure v vasi Podgozd. Štabni kurir je prinesel veselo sporočilo ter dvignil dobro razpoloženje v III. bataljonu. Komandant bataljona nas je obvestil, da gremo v dolino osvobajat primorska mesta in vasi. Vipavsko dolino smo gledali v tistih dneh pod seboj v cvetju in zelenju, proti severo-zahodu pa so bila Goriška Brda vsa bela. Sedaj gremo tja, da osvobodimo primorske ljudi, katere je sovražnik prav v tem času še posebno teroriziral. Težko je popisati navdušenje, ki je ob tej novici nastalo. Hitro smo se pripravili na pot, ki je vodila preko Čavna v Vipavsko dolino. Za pot so nam kuharji pripravili izredne kose mesa. Meso je bilo v zadnji ofenzivi skoraj edina hrana, če so ga kuharji zaradi pomanjkanja vode sploh mogli skuhati. Prešernova brigada, posebno še naš III. bataljon, je bila na tej poti zaščitnica enotam 31. divizije, ki so hitele preko Vipavske doline na Kras.

Sovražnik, ki se je umikal iz Vipavske doline, je branil prehod preko ceste, železnice in Vipavščice tako, da si je bilo treba v ostrem boju priboriti prehod. Del enot se je moral zaradi močnega sovražnikovega pritiska prvo noč celo vrniti nazaj proti Čavnu. Naša četa je izgubila zvezo,

Štab Prešernove brigade leta 1944 na Mohorju — komandant Svarun, namestnik komandanta Karel, načelnik Stane, komisar Davorin

ker smo bili v zaščitnici bataljonu in nismo vedeli, da se je del enot vrnil in smo se začeli prebijati sami skozi Vipavsko dolino, se tolkli s sovražnikom, ter končno v jutranjih urah le uspeli priti v vasi nad Žabljam in Vipavo. Ko so se Prešernova brigada in ostale enote zbrale na Krasu, so krenile proti Trstu, toda dobili smo nalog, da se moramo takoj obrniti proti Gorici in čim prej pregnati sovražnika iz nje. Ostale enote IX. korpusa so hitele proti Trstu in Tržiču, da ga osvobode, kar so z lastnimi silami in ob pomoči IV. armije tudi izvršile. Mi pa smo po naglem maršu, ki je trajal vso noč in ves dan, preko Štanjela in Renč naslednjo noč prišli v predmestje Gorice. Sovražnik je branil položaje na gradu, kolodvoru in še ob nekaterih drugih važnejših objektih. Prešernovci so sovražnika prisilili k umiku preko Soče, od koder je s Kalvarije z minometalci obstreljeval Gorico. Ob osvobajanju Gorice je Prešernova brigada imela veliko žrtev, največ I. bataljon. Omeniti moram pomoč, ki jo je nudilo pri osvoboditvi Gorice prebivalstvo samo, posebno mladinke, ki so z obveščanjem o sovražnikovih položajih, o njihovi moči in premikih, pripomogle, da je bila naša naloga hitreje in uspešneje opravljena. Praznik dela 1. maj 1945 smo Prešernovci praznovali v osvobojeni Gorici.

Prešernova brigada, v kateri so bili borci pretežno z Gorenjske, je pod vodstvom svojih komandantov, zdaj narodnega heroja polkovnika JLA Hribernika, podpolkovn. JLA Karla Leskovca, majorja JLA Staneta Perzlja, podpolkovnika JLA Mirka Tolarja in drugih, ves čas svojega obstoja častno izpolnjevala naloge v borbi z okupatorjem in domačimi izdajalci in darovala iz svojih vrst, po zelo nepopolnih podatkih, zbranih neposredno po osvoboditvi, nad tristo žrtev za našo nacionalno in socialno osvoboditev.

Za svoja junaška dejanja in velik prispevek k uničenju sovražnika na naši zemlji so dobili borci VII. SNOUB „France Prešern" priznanje iz rok predsednika republike tov. Tita ob proslavi enot IX. korpusa na Okroglici, leta 1953, ko je bila brigada odlikovana z redom za zasluge za narod II. stopnje.

Prešernovci smo se po osvoboditvi, razen zbora na Okroglici, dvakrat zbrali in skupno obujali spomine iz preteklih dni in slavili svoje skupne uspehe v svobodni domovini. Prav bi bilo, da se za prihodnjo obletnico zopet zberemo in proslavimo 15. obletnico začetka upora na Gorenjskem.

Ivo Miklavčič

Od petka do petka

Še ves pretekli teden smo preživeli v znamenju odmevov na dosežene uspehe ob razgovorih Tito - Nehru. Pot indijskega ministrskega predsednika iz Jugoslavije se je še nadaljevala v London, Kairo, kjer sta skupno z Naserjem dala izjavo o medsebojnih razgovorih. Tako naše, kot indijsko časopisje in ostalo časopisje v svetu, je polno poročil in komentarjev o nadvse uspešni 5 tedenski poti g. Nehruja po Evropi, ki je bila izpolnjena z nadvse plodnimi razgovori in izmenjavami mnenj.

Nove cene masti, olja, žitaric in tobaka

Med najvažnejšimi notranje političnimi dogodki v državi pa je nedvomno zadnji ukrep Zveznega izvršnega sveta o sprostitvi cen masti, olju, žitaricam ter povečanju cen tobaka.

Ne moremo reči, da so prišli ti ukrepi povsem nepričakovano. Zadnje čase se je vse bolj ostro postavljalo vprašanje umetnega vzdrževanja cen masti, olju, žitaricam s strani države, kar je postajalo vse bolj nenormalno, saj v pogojih normalnega gospodarstva, nobena država ne more vztrajati večno pri umetno znižanih cenah, da se ne bi taki ukrepi slej ko prej škodljivo odrazili na ekonomiko dotične države.

Povečanje cen oziroma njih sprostitev bodo z veseljem pozdravili kmečki proizvajalci, saj bo njih interes s tem ukrepom nedvomno povečan.

Z na umeten način nizko postavljenimi cenami osnovnih živil in nesorazmerno visokimi cenami ostalih živil, bi sami potrošniki čedalje bolj pritiskali na trg in se v potrošnji ostalih živil vedno bolj omejevali. To pa bi škodilo našemu nacionalnemu gospodarstvu, saj bi bila država prisiljena v čedalje večjih kolicinah uvažati mast oziroma pšenico.

Dolžnosti vseh potrošnikov in vsega našega prebivalstva pa bo, budno zasledovati cene tem proizvodom na tržišču ter preprečiti vsako morebitno špekulanstvo, ki bi izrabljalo trenutno konjunkturo za doseganje čim večjih dobičkov.

Za razvoj zadružništva

V torek in sredo je bil v Ljubljani četrti redni občni zbor Glavne zadružne zveze Slovenije. Na občnem zboru je govoril o bodočih nalogah slovenskega zadružništva predsednik Glavne zadružne zveze Slovenije in član Izvršnega sveta LRS **Viktor Avbelj.**

V svojem govoru je poudaril, da je enotna zadruga z razvitimi kmetijskimi dejavnostmi, za lastno materialno osnovo in s svojim zadružnim premoženjem močan gospodarski činitelj, sposoben organizirati razdrobljena kmetijska posestva, za moderen in socialistični razvoj vasi. Privatni sektor pa zajema v naši republiki okoli 90% kmetijskih površin.

Kmetijsko zadružništvo se je v času med občnima zboroma še nadalje utrdilo, je nadaljeval tovariš Viktor Avbelj. To je odločilno vplivalo na odnose delovnih kmetov do zadruge saj v močni zadrugi vidijo kmetje pogoj za svoj lastni napredek.

Ob koncu je Viktor Avbelj poudaril, da je treba nadalje utrjevati kmetijsko zadružništvo kot napredno organizacijo zasebnih kmečkih proizvajalcev, ki s svojim delovanjem razvija proizvajalne sile v kmetijstvu, hkrati pa ustvarja ekonomske pogoje za polno uveljavljanje socialističnih odnosov na vasi.

Po kurirski poti od Storžiča na Primorsko

Kurirja, ki sta odšla zvečer leta 1944 na zvezo proti karavli G-16 pod Dobrčo, sta se vrnila naslednjega dne zjutraj. Štirje kurirji, ki tisto noč nismo imeli nobene poti, smo jih čakali zbrani ob ognjišču. Tudi kurirja, ki sta zvečer odšla na vezo proti Krvavcu, sta se kmalu vrnila. Z njima se je vrnil tudi komisar Gašper.

Tisto jutro pa kurirja, ki sta se vrnila z Dobrče nista mnogo govorila. Povedala sta le, da imata pismo za komandirja Gašperja. Gotovo bo kaj novega... Kmalu sem izvedel, da moram na komando sektorja po avtomatsko orožje. Kljub temu, da je bila naloga težka, sem z veseljem odšel. Istočasno sta odšla po orožje tudi France z G-16 in Jože z G-28.

Okrog poldneva sem v Pristavi prečkal železniško progo in Tržiško Bistrico ter kmalu prišel na G-16. Tam sem našel že Jožeta in Franceta. Oba sta me čakala. Izdelala sta že podroben načrt za potovanje. Popoldne smo krenili proti Ljubnem, kjer je bil ilegalen prehod čez Otoški most. Neki pismonoša, ki še danes živi nekje v Otočah in je po potrebi naskrivaj prenašal tudi kurirsko pošto, je bil naš obveščevalec. Vsak dan ob 17. uri je redno prišel v hišo blizu Ljubnega, kjer smo ga tudi tokrat našli. V gozdičku nad mostom smo še enkrat pregledali pištole, kajti vsak prehod čez most so opazovale okupatorjeve straže. Pismonoša na mostu je dal znak, da je prehod prost. — France je dejal, da je najhuje za nami.

VSI KURIRJI SMO VEDELI, da v Kropi ni okupatorja. V prijetnem razgovoru s tamkajšnjimi kurirji in kratkem odmoru smo zgodaj zjutraj nadaljevali pot v spremstvu dveh kurirjev iz G-12 čez Jamnik, skozi požgane Dražgoše v Podlonk na kurirsko postajo G-1. To je bila ena najvažnejših postaj na Gorenjskem, saj je tod mimo šla vsa pošta Sem so prihajali kurirji z vseh strani. Od tu je šla kurirska pot čez Dolomite na Dolenjsko, proti Primorski, Bohinju, Bledu, Šk. Loki in čez Kropo na levi breg Save. Tu si lahko izvedel vse novice z Gorenjske in od drugod.

Težko je opisati takšno srečanje kurirjev. Čeprav utrujeni od dolgih in nevarnih poti so bili vedno vedri in nasmejani. Po 15 minutnem odmoru, med katerim smo izmenjali pošto, smo odšli čez Prtovč ter Martinj vrh v Davčo. Pod Prtovčem, ob cesti, ki pelje proti Železnikom, smo naleteli na kolono nemških policistov. Nekaj več kot 25 metrov so bili oddaljeni od nas, vendar nas niso opazili. Težko smo se vzdržali, da jih nismo napadli, toda nismo smeli, da ne bi izdali kurirske poti.

Počitek na karavlji G-3 na Martinj vrhu je bil kratek. Kmalu smo se poslovili in sami nadaljevali pot v Novake na Primorskem. Na tej poti so nas nekajkrat ustavile partizanske patrole.

SONCE JE PRIČELO zahajati za vrhom Krna. Močno utrujeni smo se razživeli, ob zvokih harmonike, ki so prihajali iz vasi Novake. Po strmi in vijugasti cesti smo kmalu prišli v vas, kjer je bila kurirska postaja. Po skromni večerji smo pospali na sosednjem skednju.

Zjutraj nam je komandir povedal, da je komanda sektorja v Zg. Trebušah in da bomo do tja lahko potovali s kamionom. Prevoz z avtomobilom je bil za nas Gorenjce pravo presenečenje, kajti na Gorenjskem takrat še ni bilo osvobojenega ozemlja. Okoli poldneva smo prispeli na cilj in se javili komandantu Ladotu. Proti večeru smo odšli v Čepovan, kjer smo na štabu IX. korpusa prejeli orožje. Številni ognji na Lokvah so nas opozarjali na prihod zaveznikih letal, ki so tisto noč odvrgla precej orožja in hrane. Naslednji dan pa smo že odrinili nazaj na Gorenjsko.

LEPO VREME NAS JE NAVDAJALO z upanjem, da bomo čez dva dni že „doma". Sklenili smo, da bomo potovali do Krope kar sami. Noč smo prespali na Prtovču, zgodaj zjutraj pa smo čez Jelovico nadaljevali pot do Dražgoš, ki so takrat s požganimi zidovi nemo zrle v nas. Iz Dražgoš smo krenili proti Bičkovi skali, pod katero je bila speljana steza. Tu sta narodna heroja Biček in Tonček Dežman s strojnico dva dni zadrževala Nemce. Po pripovedovanju ljudi jih je tam obležalo nad 200.

Pot, po kateri smo šli, je bila speljana med drevjem. Ogibali smo se jas. To nas je tudi rešilo nemške zasede, kajti pri ogledovanju položajev naših borcev v dražgoški bitki, je naenkrat ne daleč od nas, zaropotalo. Rafali so nas opozorili na bližino Nemcev, katere smo kmalu tudi opazili. Previdno smo odšli v smeri, kjer smo slišali streljanje. Žalostno sliko smo videli. Štiri mrtve borce Prešernove brigade, ki so padli v zasedo, ko so šli z Jamnika v Dražgoše. Med mrtvimi je bil tudi znanec iz Tržiča, katerega oče je bil tudi v partizanih. Težko nam je bilo ob pogledu na mrtve tovariše. Toda stisnili smo zobe in odšli naprej. V Kropo smo prišli proti večeru in se zglasili pri komandirju Simonu. Povedal nam je, da bomo z njegovim kurirjem še ponoči prešli Savo. Že v mislih smo se veselili svidenja s tovariši.

POT JE VODILA med njivami in travniki. Drug za drugim smo se bližali železniški progi. Kurir iz G-12 nam je dal znak, naj počakamo, sam pa je odšel naprej in se kmalu vrnil. „Vrnimo se", je rekel. Vrnili smo se po poti, po kateri smo prišli, nad Dobravo, kjer smo v majhnem gozdičku počakali jutra. Ponovni poizkus priti čez Savo nam tudi ni uspel. Nemci so zavarovali vso progo s stražami. Vrnili smo se v Kropo in tam sklenili, da bomo skušali priti čez progo in Savo nad Jesenicami. Utrujeni od dolge poti in bremena, smo se podali nazaj v Podlonk na G-1, od tam pa čez Jelovico v Bohinj. Pred nočjo smo prišli čez Savo Bohinjko in železniško progo ter se ustavili pod Koprivnem na G-4. Od tam smo zgodaj zjutraj odšli proti Pokljuki in se ustavili na G-6.

Zjutraj naju je zbudil Jože in nama povedal, da bomo pot proti Jesenicam nadaljevali sami trije. Jožetu so bila pota po Pokljuki in Mežaklji dobro znana. Odšli smo in se v mraku približali Savi pod Hrušico. Počakali smo nekoliko, da se je še bolj zmračilo. Tam ni bilo mostu, treba je bilo reko prebresti. Slekli smo se, čeprav je Sava v maju še zelo mrzla. Edino čevlje smo obdržali na nogah zaradi spolzkega kamenja. Na bližnji njivi smo se oskrbeli s fižolovkami za oporo. Vso prtljago smo zložili v nahrbtnike, tudi orožje, edino pištole smo stisnili med zobe, da bi bile tako pri roki. Še nismo dobro prebredli Save, ko je privozil mimo vlak za Kranjsko goro. Tresoč se od mraza, smo po odhodu vlaka prečkali progo — Tu nas je iznenadil klic: "Halt!" Raketa v zraku nas je osvetlila, mi smo pa stekli v hrib nad progo in čez cesto v gozd. Nihče ni bil ranjen, le Jože je rekel, da je čutil zadetke v nahrbtnik. Še vedno so rakete razsvetljevale temno noč in rafali vznemirjali nočno tišino. Kraj je bil tako nevaren, da smo kar mokri in slečeni nadaljevali pot. Tudi to nam ni uspelo. Komaj smo napravili nekaj korakov, nas je ponovno ustavil klic: „Halt!" Zašli smo med žico od prehodu na Hrušici. Raketa je osvetlila okolico, mi pa smo leže čakali ponovne teme.

BRINJE IN TRNJE nas je razdvojilo. Ostal sem sam. Nisem vedel kaj je z Jožetom in Francetom. Nad Plavškim Rovtom sem pričakal jutra. Razcveteli travniki, polni narcis, me tokrat niso prevzeli Misli so mi uhajale k tovarišem. Utrujen in nenaspan sem se podal proti Golici. Počasno sem se bližal nekemu seniku in kmalu ugotovil, da v njem nekdo spi. Pripravljen na vse, sem udaril z brzostrelkinim kopitom ob deske in vprašal, kdo je? Odgovorila sta mi — nihče drugi kot Jože in France. Objeli smo se od veselja, da smo se spet našli čili in zdravi. Skupno smo nato odšli proti karavli G-28, na postajo, katere kurir je bil Jože.

Veselja ni bilo ne konca ne kraja. Vsi so nas spraševali kako smo hodili, ogledovali so brzostrelke in drugo orožje, ki smo ga prinesli. Opoldne smo se posvetovali. Jože je ostal na postaji, midva s Francem pa sva v spremstvu dveh kurirjev nadaljevala pot proti G-32, ki je bila nad Koroško Belo. Tam sva prenočila skupno s kurirji, ki so prišli s Koroške. Zjutraj pa sva šla naprej proti G-17 pod Stolom.

Še istega dne sva s Francem prispela v Drago na G-14. Zanimivo je bilo to, da je bila ta postaja le nekaj več kot 300 m od grobišča talcev v Dragi.

Od tod sva nadaljevala pot in še pred mrakom prispela pod Dobrčo na G-16. Tu sva se poslovila s Francem in z dvema kurirjema sem nadaljeval pot proti Storžiču. Nad Pristavo smo se sešli z našimi kurirji. Kako prisrčno je bilo spet naše srečanje!

TA POT, KI JO NE BOM nikoli pozabil pa me spominja na Jožeta, ki je nekaj tednov po prihodu iz Primorske — padel. Bil je velik tovariš, pogumen borec. Tak je bil on, takšni so bili mnogi kurirji, ki so dali svoja življenja za lepše življenje.

KRISTIJAN KOKALJ

DRUŽINSKI POMENKI

Kakšne so želje sodobne gospodinje

Naša gospodinjstva so v veliki meri nesodobno urejena in vsakdanja opravila zahtevajo od žene še vedno previsok odstotek njenih fizičnih sil.

To pomeni veliko izgubo energije v produkciji in s tem

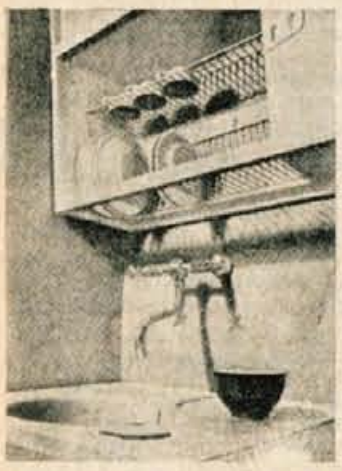

škodo skupnosti, na drugi strani pa prehitro duševno in telesno izčrpanje delovne žene. Neredko je prav v ženini prezaposlenosti tudi vzrok, da se v družini pojavijo nesoglasja, ki niso škodljiva samo razmeram v družini, ampak tudi družbi.

Pralnice, likalnice, krpalnice in druga uslužnostna podjetja, ki so ponekod že ustanovljena, delovne žene dokaj razbremenjujo, je pa še vedno polno drugih del, ki so prav tako težka in zamudna. Zanja pogrešamo več modernih gospodinjskih pripomočkov, s katerimi bi nam lahko postregli v naših trgovinah. Seveda je nabava le-teh zaradi premajhnih denarnih sredstev zelo težka, vendar bi se dalo tudi doma marsikaj izdelati po zmernih cenah.

Zaposlene žene, ki so obenem tudi matere in gospodinje, bi včasih rade izrabile možnost za nakup tega ali onega pripomočka, ki bi jim olajšal delo. Zato bi bilo treba zainteresirati industrijo za ogromno področje dela, ki ji ga lahko nudi napredno gospodinjstvo.

Delo, ki si ga sodobna gospodinja lahko prihrani, je na primer brisanje pomite posode. Higieniki so to utemeljili z zdravstvenimi razlogi, ugotovili so, da se na teh krpah prenašajo ogromne množine bacilov z ene posode na drugo, zato je brisanje z njimi vse prej kot higienično.

Brisanje bomo torej opustile. Kaj pa zdaj? Ko posodo pomijemo in splaknemo v vroči vodi, jo zlagamo na žični odcejalnik, da se na njem odteče in posuši. Odcejalnik je izdelan iz jeklenih žic in je obešen prosto na steni ali v omari, nad pomivalnim koritom ga lahko vidite na sliki. Razmak med žicami ne sme biti prevelik, tudi mali krožnički morajo trdno obsati med njimi. Ker pa jeklene žice rade zarjavijo je prav, če so zavarovane z elastičnim lakom, plastično maso ali posebno vrsto gume. Lakirane odcejalnike izdelujemo že tudi pri nas. Navadno jih obesimo na steno, izboljšani tip pa lahko postavimo na mizo, če nam to bolj ustreza.

Moda

Praktična karirasta obleka z bolerom je kot nalašč primerna za letošnje muhasto poletje. Krasi jo ljubek bel ovratnik

RECEPTA

GRAHOVA SOLATA

V slani vodi skuhamo pol kg graha, ga odcedimo in ohladimo. 2 rumenjaka trdo kuhanih jaje nato zmešamo z oljem in vinskim kisom v gladko omako, ki ji dodamo še žlico čebulinega soka, precej sesekljanega peteršilja in sesekljan beljak. To omako zamešamo v grah in če je presuh, dodamo še nekaj žlic vode, v kateri se je kuhal.

RIBE V KAMNIŠKIH VODAH

Kamniška ribiška družina je na zadnjem sestanku obravnavala uspehe svojih prizadevanj za obogatitev ribiških voda. Že drugič je v preteklem tednu vložila v Kamniško Bistrico 5000 postrvjih mladic, v samovalilnikih pa so vzgojili 40 tisoč postrvjih iker. V Nevljico so vložili 5000 lipanovih mladic. Te mladice je ribiška družina v Kamniku nabavila iz sredstev, ki so jih dala na razpolago industrijska podjetja kot odškodnino za povzročeno škodo po industrijskih odpadnih vodah.

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroška cesta 6.

Direktor in odg. urednik: Slavko Beznik.

Urejuje: uredniški odbor.

Telefon uredništva in uprave st 475 / Tek. rač. pri KB Kranj štev. 61-KB-1-Ž-135 / Izhaja vsako soboto.

Letna naročnina 400 dinarjev
polletna . . . 200 dinarjev
četrtletna . . . 100 dinarjev
Posamezna štev. stane 10 din

Prebivalstvo občine Naklo bo proslavilo tretji občinski praznik

V dneh od 22. do 24. julija bo prebivalstvo občine Naklo praznovalo že tretjič svoj občinski praznik, ki bo obenem tudi praznovanje 10-obletnice osvoboditve.

Ob letošnjem občinskem prazniku se bodo z vrsto prireditev in svečanosti spomnili vseh onih prvoborcev, ki so v julijskih dneh leta 1941 odšli iz občine v prve partizanske enote na Gorenjskem in skoro vsi padli v borbi z nemškimi fašisti in domačimi izdajalci za svobodo in lepšo bodočnost. Spomnili se bodo fašističnih grozodejstev in nasilja v julijskih dneh leta 1942, ko je nemški okupator po izvršeni partizanski akciji, postrelil na Bistrici 58 talcev in požgal 3 slovenske domačije; vseh onih junaških borcev, talcev in internirancev, ki so dali svoja življenja v času NOB od leta 1941 do 1945 v borbi s fašističnim okupatorjem in končno vseh onih težkih, toda junaških dni, v katerih je prebivalstvo občine Naklo prenašalo brezštevilna nasilja, trpljenja in žrtve nemškega okupatorja in domačih izdajalcev.

Že pred mesecem dni so začeli za letošnje praznovanje s temeljitimi pripravami in pričakujejo, da bodo svoj praznik čim lepše in veličastnejše proslavili. Po vseh vaseh občine bodo okrasili svoje domove, postavili slavoloke ter izobesili zastave.

Praznovati bodo začeli na "Dan vstaje" slovenskega ljudstva — 22. julija in končali v nedeljo 24. julija. Tako se bodo med drugim na „Dan vstaje" poklonili spominu junaško padlih borcev II. bataljona Kokrškega odreda na grobu v Strahinju. Popoldne istega dne bo na Bistrici občinsko tekmovanje z vojaško puško. Naslednji dan, v soboto bo v večernih urah žalna svečanost na kraju streljanja talcev na bistriškem klancu pri Podbrezjah, drugi dan v nedeljo 24. julija pa bo v Zg. Dupljah odkrita spominska plošča prvoborcema iz Dupelj — bratoma Teran. Zaključna prireditev s kulturno prosvetnim programom, na katerem bodo nastopali pevski zbori iz Duplej, Nakla in Podbrezij ter šolska mladina in recitatorji s področja občine bo popoldne istega dne pri gimnaziji v Dupljah. V dneh občinskega praznovanja bo v prostorih gimnazije v Dupljah krajevna razstava dogodkov in materiala NOB.

Ker je na področju občine Naklo padlo precejšnje število borcev in talcev z bližnje okolice in drugih krajev Gorenjske, vabi pribivalstvo občine, poleg vseh borcev, ki so se v času NOB zadrževali in borili na področju občine, vse svojce padlih borcev in talcev, da jih v omenjenih dneh obiščejo in skupaj proslavijo spomine na junaške dni in dogodke iz časov NOB in ljudske revolucije.

F. D.

Študenti, pridite, koristilo vam bo!

DEBATNI VEČER KRANJSKEGA AKADEMSKEGA DRUŠTVA so ena izmed mnogih oblik kulturno-političnega udejstvovanja kranjskih študentov. Do sedaj smo obravnavali že dve zelo aktualni temi in sicer: „O delavskih svetih" in „O komunah". Prisotni so izrazili željo, da bi se čim večkrat pomenili o gospodarsko-političnih problemih, razen tega pa tudi o temah iz umetnosti, zdravstva itd. Prihodnjič bomo razpravljali o OZN. Diskusije so zelo živahne in poučne; zato vabimo na debatne večere vse študente.

J. Jocif

OPOZORILO BRALCEM

Spoštovane bralce in naročnike opozarjamo, da bo nadaljevanje članka „Enotna šola kriva slabih uspehov" v naslednji številki. Prosimo, da nam oproste.

Mladinske brigade v Škofji Loki

Ureditev mesta zahteva delovno silo, toda delavcev je bilo za vsa dela premalo, zato so priskočili na pomoč mariborski mladinci. V dveh izmenah bodo pomagali urediti parke in preurediti dom TD „Partizan". Ob bivanju v Loki pa so posebno občutili, da je mladin. organizacija pravzaprav le na papirju in tako ne najdejo stika z domačo mladino. Le taborniki so našli pot do njih.

Ob vsem tem pa se mnogi dijaki sprašujejo, zakaj oni tako težko dobe primerno zaposlitev med počitnicami? Ali ne bi bilo tu umestno posredovanje mladinske organizacije?

Srednja tekstilna šola bo kmalu v novi zgradbi

Srednja tekstilna šola bo kmalu v novi zgradbi

Tekstilna industrija se je zlasti po prvi svetovni vojni v Kranju naglo razvijala, rasle so tovarne in manjše obrtne delavnice. Vzporedno s tem pa se je večalo tudi pomanjkanje strokovnega kadra. Zato je takratno Ministrstvo za trgovino in industrijo leta 1930 izdalo odlok o graditvi poslopja nove tekstilne šole v današnji Tomšičevi ulici, in še istega leta so se tu vpisali že prvi dijaki.

Med okupacijo je bilo delo šole prekinjeno, kajti dijaki so odhajali deloma v partizane, deloma na druga dela. Tako je v NOB padlo 41 dijakov — tekstilcev.

Po vojni se je dvoletna Tekstilna šola preosnovala v triletni Tekstilni tehnikum, v preteklem šolskem letu pa je štiriletna šola spremenila naziv v Srednjo tekstilno šolo.

Zgradba v Tomšičevi ulici s svojimi prostori nikakor ne ustreza današnjemu pouku. Prostorov je vse premalo, slabi so in pretesni.

Nasprotno temu pa je pomanjkanje tekstilnih strokovnjakov, ker stari mojstri odhajajo večinoma že v pokoj, vedno večje. Zato je bilo nujno pričeti z gradnjo nove stavbe. Ta predlog so podprle vse tovarne tekstilne industrije v državi in tako so se gradnje na Primskovem že pričele.

Nova setev v Tuhinjski dolini

Vremenska katastrofa s točo in poplavami, ki je pretekli teden prizadela Tuhinjsko dolino, je bila največja, kar jih pomnijo v Kamniškem okolišu. Prizadetih je okoli 600 posestnikov, škoda pa znaša blizu 30 milijonov. Težko je reči, ali je več škode napravila toča ali voda, ki je v nekaj minutah poplavila dolino. Na oni strani Kozjaka, v Špitaliču, Motniku in sosednjih vaseh je voda poplavila hiše, vdrla v shrambe in sobe. Hudourniki so tod odnesli še več zemlje s pobočij kot pa na tuhinjski strani, pa tudi škoda na podrtih nasipih, jezovih in mlinih je znatna.

Hudo prizadete kraje je takoj obiskala okrajna komisija gospodarskih izvedencev, ki so z ukrepi in nasveti priskočili prebivalstvu na pomoč. Ves poplavljen okoliš so razdelili na štiri področja in vsakemu dodelili po enega kmetijskega strokovnjaka za svetovalca. Ugotovili so, da je škoda na poljih od Šmartna do Kozjaka največja. Rž in ozimni ječmen sta uničena 100%, pšenica in jari ječmen 60%, ostale kulture pa okrog 50%. Toča je na sadnem drevju uničila ves letošnji pridelek, pa tudi zarodek za prihodnje leto. Da bi preprečili razširjanje bolezni zlasti škrlupa, bodo morali sadjarji škropiti sadno drevje.

Kmetovalci so že pokosili žitna polja, ki so bila najbolj prizadeta in pripravili njive za novo setev, kakor so jim priporočili strokovnjaki. Ponekod sadijo krompir, ki bo gotovo še dobro obrodil, sejejo ajdo, in krmske rastline, kdor pa je mogel dobiti sadike pese in zelja, pa bo lahko v kratkem času nadomestil uničene površine. Priporočajo tudi setev rumene kolerabe, ki so jo v teh krajih do zdaj le malo sadili.

Najlaže so popravili škodo na travnikih, ki so bili že pokošeni, medtem ko je na nepokošeni nad 30% škode. Mnogim je tudi voda odplavila seno, ki je ostalo v kopicah. Poskrbljeno je, da bo na razpolago brezobrestno posojilo za popravilo jezov in drugih naprav pri mlinih.

ZIKA

Obiščite
V. GORENJSKI SEJEM
v Kranju od 29. 7. do 8. 8. 1955

Izpolnili so polletni plan

V Železarni na Jesenicah so proizvodne naloge za prvo polletje letos izpolnili količinsko s 101,2 odstotka, vrednostno pa po lastnih cenitvah s 104.3 odstotka. Razen obrata visokih peči, valjarne 2400 in tanke pločevine, so vsi obrati izpolnili in celo presegli svoje naloge. V obratu visokih peči je šla zaradi večjih okvar peč II. v prisilni remont, valjarna 2400 pa je prejemala često slab vložek iz martinarne, medtem ko v tanki pločevini še niso dograjene vse naprave v zvezi z modernizacijo obrata. Peč II. bo začela obratovati že prihodnji teden, vendar bo izpad v proizvodnji občutiti vse leto. Posebno dobro so izpolnili plan obrati: hladna valjarna 109.2, žičarna 107, cevarna 105, elektropeč 108 in martinarna 102.9 odstotka itd.

Obrtno-industrijski sejem
blaga za široko potrošnjo

Jeseniški upokojenci nočejo izostati

Dejavnost jeseniških upokojencev v okviru Društva upokojencev je že znana, zato ni čudno, da so se odločili pripraviti samostojno prireditev v počastitev 10-letnice osvoboditve. V torek bodo v dvorani Delavskega doma v počastitev zmage nad fašizmom nastopili upokojenci s svojim programom. Za prireditev ne vlada zanimanje le med upokojenci, temveč tudi med ostalim občinstvom.

Otroci bodo letovali

Nad 2600 otrok z Gorenjske bo letos letovalo v raznih krajih ob Jadranu, na Dolenjskem in Avstriji. OO ZB iz Kranja bo poslal v kolonije v Rovinj in Šmihel pri Novem mestu okoli 750 otrok padlih borcev in žrtev fašističnega terorja, iz radovljiškega okraja pa bo letovalo 200 otrok padlih borcev v Valdotri pri Kopru, 30 pa v Avstriji. Poleg teh bo z Gorenjske šlo okoli 600 otrok v zdravstvene kolonije, za ostale pa so pripravila taborjenje Zveza prijateljev mladine, Počitniška zveza, Taborniki in druge organizacije.

Pohvale vredna je tudi zamisel organizacij v Kropi, kjer so pripravili dnevno letovanje za 60 otrok v bližini domačega kraja.

Strokovno ocenjevanje
obrtniških izdelkov
25% popust na železnici

NOVE UREDBE IN ODLOKI Zveznega izvršnega sveta

S posebnimi predpisi Zveznega izvršnega sveta so se v ponedeljek podražili nekateri prehrambeni proizvodi. Povečale so se odkupne cene pšenice za 5 din pri kg, koruze za 6 din, medtem ko se je prodajna cena moke povečala povprečno za 12 dinarjev. Hkrati je bil ukinjen regres za pridobivanje masti, tako da bo prišlo do prostega formiranja cen masti in olja. Prav tako so se povečale cene prodaji tobaka na drobno ter potniške tarife na železnicah. Kot doplačilo spričo povečanih stroškov prehrane je bila izdana posebna uredba o zvišanju plač, pokojnin, invalidnin, kakor tudi otroških doklad. Cena sladkorja pa bo še nadalje ostala neizpremenjena.

V zvezi z novimi gospodarskimi ukrepi je podal novinarjem posebno izjavo podpredsednik Zveznega izvršnega sveta SVETOZAR VUKMANOVIĆ - TEMPO. Poudaril je, da so trije glavni momenti vplivali na to, da je bil izdan odlok o zvišanju odkupnih in prodajnih cen žitaric in njih izdelkov. Predvsem je treba razen drugih ukrepov tudi s ceno ustvariti ugodnejše pogoje za pridelovanje žita. Znano je, da pridelovanje žita zaostaja za narastlimi potrebami prehrane prebivalstva, kar je veliko breme za naso plačilno bilanco, ker moramo uvažati znatne količine žita.

Dalje je treba s tem, da vskladimo cene žita s cenami ostalih proizvodov, vplivati na bolj ekonomično uporabo žita v potrošnji. S tem, da bomo vskladili cene žita s cenami drugih proizvodov, bomo vplivali na postopno izboljšanje naše sedanje, dokaj enostranske sestave prehrane, ki se odlikuje s prevelikim deležem žita.

Naposled omogoča zvišanje odkupnih cen žita in njihova vskladitev s cenami drugih kmetijskih pridelkov, da preidemo pri koruzi in ostalih vrstah žita, razen pšenice, takoj na prost režim prometa, v tem ko bi prešli pri pšenici nanj postopoma.

UREDBA O PROMETU Z ŽITARICAMI

Nova uredba o prometu z žitaricami določa, da se lahko ukvarjajo z nakupom žita, rži in soržice ter mlevškimi izdelki iz njih, od neposrednih pridelovalcev samo podjetja, ki dobe za to posebno pooblastilo od republiškega državnega tajnika za gospodarstvo. To pooblastilo pa lahko dobe samo podjetja, ki se bodo izključno ukvarjala s prometom z žitaricami in mlevskimi izdelki. Kmetijske zadruge lahko kupujejo neposredno od pridelovalcev pšenico, rž in soržico samo kot komisionarji pooblaščenih podjetij in mlinov.

TUDI PLAČE SE BODO ZVIŠALE

Uredba o zvišanju plač, nagrad učencev v gospodarstvu, invalidskih prejemkov, pokojnin, invalidnin in otroških doklad predvideva zvišanje plač, nagrad in pokojnin za 500 din mesečno. Otroška doklada se zviša v skladu s premoženjskim stanjem uživalca, ki znaša v razpredilnici določeni v čl. 7 uredbe o otroških dokladah, 240, 200, 170, 110 in 60 din mesečno za vsakega otroka, ki mu gre doklada. Ta uredba se bo uporabljala od 1. julija.

ODLOK O PRODAJNIH CENAH MASTI IN OLJA

Z uveljavljanjem odloka o prodajnih cenah masti in jedilnega olja prenehajo veljati odloki o enotnih nadrobnih prodajnih cenah masti in jedilnega olja, odlok o enotnih cenah na debelo masti in jedilnega olja in odlok o dajanju premije za prodane količine masti v letu 1955. To pomeni, da so uveljavljene proste prodajne cene na debelo masti in jedilnega olja po tržnih razmerah. Maloprodajne cene masti in jedilnega olja se formirajo kalkulativno s tem, da ljudski odbor okraja ali mesta odobri stroške trgovine na drobno.

ODLOK O MLETJU PŠENICE IN RŽI

V odloku o mletju pšenice in rži je rečeno, da se morajo mlini ravnati po najnovejših predpisih, da bi racionalno uporabili pšenico in rž in zmleli iz nje določene vrste moke.

V odloku o prodajnih cenah žitaric in mlevskih izdelkov je rečeno, da bodo pooblaščena podjetja za promet z žitom prodajala pšenico in rž, kupljeno neposredno od pridelovalcev, po cenah, ki ne morejo biti večje od 33, rži pa 28 din za kilogram. Tudi cene pšenične moke „tip 1100" ne morejo biti večje od 42 din za kilogram, kar velja tudi za rženo moko „tip 950".

Določene so tudi cene, po katerih se bo prodajala mlinom uvožena pšenica. Ta cena znaša 32 din za kilogram s tem, da se zviša za znesek vozarine od železniške postaje Novi Sad do kupčeve razkladalne železniške postaje. Določeni bodo tudi stroški za peko kruha.

SPREMEMBA POTNIŠKIH TARIF NA ŽELEZNICAH

S posebnim odlokom Odbora za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta so bile urejene tarife za prevoz žita v železniškem, rečnem in cestnem prometu.

Z novim odlokom Zveznega izvršnega sveta so bile spremenjene tudi cene za prevoz potnikov, prtljage in ekspresnega blaga na progah jugoslovanskih železnic. Redne vozne cene in vozne olajšave se z novim odlokom zvišajo in sicer: na razdalje od 1—100 km za 26 do 35%, glede na sedanjo tarifo, na razdalji od 101—300 km za 15 do 25%, na razdalji od 301—500 km za 11 do 15%, na razdaljah nad 500 km pa se tarifne postavke linearno povečajo za 10%. Dodatne vozne cene za pospešne in ekspresne vlake ostanejo neizpremenjene.

Z odlokom so bile spremenjene tudi cene mesečnih vozovnic. Tako so cene splošnih mesečnih vozovnic zvišajo za isti odstotek kakor pri rednih tarifah, določenih s tem odlokom. Vozne cene mesečnih vozovnic delavcev, uslužbencev in dijakov za tretji razred se prav tako zvišajo. Po novem odloku se zvišajo mesečne vozovnice za delavce in uslužbence za 20%, medtem ko se dijaške mesečne vozovnice zvišajo za 12%. Vozne cene mesečnih vozovnic za II. razred se zvišajo za 100%. Vozarinske postavke za ekspresno blago se zvišajo za 5%.

CENE TOBAČNIM IZDELKOM ZA 27% VIŠJE

Z odlokom Zveznega izvršnega sveta se dosedanje maloprodajne cene tobaka in tobačnih izdelkov zvišajo povprečno za 27%. V skladu s tem odlokom je Zvezni urad za cene izdal odlok o prodajnih cenah za posamezne vrste cigaret in tobaka.

Naposled je Zvezni izvršni svet izdal odlok o spremembah in dopolnitvah začasnega odloka o rednih in zamudnih obrestih.

DOPOLDNE *med ribami in raki*

Onkraj železniške postaje na Jesenicah je zrasla ob cesti skromna, a lična stavba. Nanjo so nedavno obesili napis: „Ribnik" - trgovsko podjetje Jesenice. Napis na prvi pogled kaj malo pove, pa tudi bežen pogled na stavbo ni dovolj zgovoren. Zato sem bil tem bolj presenečen, ko sem se oni dan oglasil pri ljudeh v tem svojevrstnem podjetju. Mislil sem si, da pač trgujejo in izvažajo kaj, toda prepričal sem se, da je to — „še kaj" — silno obsežen seznam najraznovrstnejših živali.

Podjetje se je razvilo — tako rekoč iz nič. Njegov prednik je bilo skladišče rib in rakov v Mojstrani, ki je imelo nalogo preskrbovati s tem blagom predvsem naše gostinstvo. Pred tremi leti pa se je iz tega skladišča razvilo samostojno trgovsko podjetje, ki zaposluje sedaj že štirideset stalnih uslužbencev. Širom Jugoslavije pa šestdeset skupin dobaviteljev, ki love najrazličnejše živali od polžev, do ptic in kač. V času največje sezone (pomladi in jeseni) nudi podjetje zaslužek okoli dva tisoč ljudem. Podjetje je specializirano za izvoz svojega živega blaga, kljub temu pa daje nekaj le-tega tudi na domači trg (predvsem ribe in školjke). V inozemstvu si je ustvarilo že dober renome, kar dokazujejo številna pisma, v katerih izražajo kupci priznanje za solidnost dobave in kvaliteto dobavljenega blaga. V arhivu podjetja je mogoče najti tudi pisma takšne vrste, kjer kupci pojasnjujejo podjetju „Ribnik", da jim nudijo druga podjetja (žal prav tako jugoslovanska) blago po znatno nižjih cenah, pa kljub temu ne bodo menjali dobavitelja. Kako škodljiva more biti konkurenca med našimi podjetji na inozemskih tržiščih so mi povedali v podjetju „Ribnik" ob primeru pijavk. Do letos so jih izvažali v Belgijo po 700 belgijskih frankov za kg. Letos pa so konkurenti to ceno zbili na 200 frankov. „Ribnik" je moral zaradi tega izvoz pijavk popolnoma ustaviti. Vsa naša skupnost pa je oškodovana za znatna devizna sredstva.

Podjetje je začelo zelo skromno, saj je znašal pred tremi leti celoten njegov promet 4 in pol milijona dinarjev, predlanskim se je dvignil na 18 milijonov, lani na 54, letos pa kaže, da bo presegel 100 milijonov. Najmanj 80 procentov tega prometa so dragocene devize. Lani, ko podjetje še ni imelo niti za dinar lastnih osnovnih sredstev, je že vplačalo 11 milijonov različnih družbenih dajatev. Iz lastnih sredstev so lani dogradili tudi poslopje.

Ob ogledu bazenov, kletk in ogradov sem bil nadvse presenečen, saj nisem pričakoval na majhnem prostoru ob Savi tolikšnih količin in vrst najrazličnejših živali.

V glavnem prostoru nove stavbe so spuščali pravkar prispele žabe v bazen. Malo stran je kobacalo v velikem ogradu nekaj sto želv, iz bazenov so molele tipalke rakov, v posebnih zabojčkih so se leno zvijale kače (večinoma ogromni dalmatinski goži), v prostorni zgradbi, ki jo ima podjetje še v najemu, je nekaj desetin čapelj in štorkelj lakotno požiralo žabe. Pravi zoo v malem!

Podjetje neprestano izpopolnjuje asortiman svojih izvoznih artiklov. Prvotno so izvažali predvsem polže (lani 60 ton, letos pa že do junija 80 ton), sedaj pa dobiva vedno večji pomen izvoz ptic, kač, vodnih bolh in podobnih živali. Predlanskim niso izvozili še nobene ptice, lani so jih uspeli plasirati 580, letos pa računajo, da jih bodo odposlali 50 tisoč. Izvozni seznam obsega že 221 vrst najrazličnejših ptic. Kupci ptic so v glavnem zoološki vrtovi, šole in znanstveni zavodi. Prav tako je s kačami. Želv so lani prodali 25 tisoč komadov, letos pa so jih do junija odposlali na trge severne in srednje Evrope 40 tisoč. Večinoma jih kupujejo širom Evrope za želvjo juho, mnogo jih plasirajo tudi kot okras in talisman za zasebne vrtove v evropskih mestih.

Mislil sem, da morajo biti polži in žabe čim večji — saj človek bi rekel, da se jih sicer komaj izplača ponesti k ustom. Pa ni tako. Videl sem kako so uslužbenke izločale, pri pakiranju v lične eksportne zabojčke, prevelike žabe. Povedali so mi, da žabe in polže v inozemstvu večinoma konzervirajo in zato zahtevajo točno predpisano velikost. Nehote se mi je vsilila misel: kaj če bi to blago konzervirali sami in bi se sčasoma spremenili iz izvoznika žab, v izvoznika žabjih in polžjih konzerv.

V inozemstvu dajo mnogo na embalažo, odpremo, etiketo in podobno. Tega se v „Ribniku" dobro zavedajo. Zato je vsa njihova eksportna embalaža zelo lična. Naša lesnoindustrijska podjetja so lani samo s to embalažo iztržila pri podj. „Ribnik" 12 milijonov dinarjev. „Primer dobro prodanega lesa", sem dejal, ko so mi uslužbenci to povedali. Kadar bomo ves naš les uspeli plasirati po takšnih cenah, ne bo več govora o neracionalnem trošenju lesnih zalog.

Ljudje v „Ribniku" so podjetni, vestni in delavni. Tega mi ni nihče povedal, pač pa sem se o tem prepričal, ko sem hodil vse dopoldne med njihovimi bazeni in ogradi. Z blagom, ki bi pri nas ne pomenilo nobene vrednosti, ustvarjajo pomembna sredstva, nudijo stalen in priložnosten zaslužek skoraj dva tisoč ljudem in ustvarjajo znatna devizna sredstva, ki jih v sedanjem obdobju naša državna skupnost krvavo potrebuje. Ne, da bi kdo investiral v njihovo podjetje en sam dinar, so se postavili na noge in sedaj že krepko gospodarijo. Sprva za njihovo trgovino ni bilo posebnega interesa. Le malokdo je mogel razumeti, da bi se takorekoč z „golažnijo" dalo zaslužiti. Zato jim tudi ni nihče kaj prida pomagal. Toda oni niso hoteli obupati. Prebrodili so vse težave in sedaj že žanjejo uspehe. Največji pravijo, da je njihova izvolitev v upravni odbor zveze zunanjetrgovinske zbornice. Na svojem področju jim je že delno uspelo onemogočiti nesmiselno konkurenco na škodo družbe. To kaže, da tudi majhno podjetje lahko mnogo stori, s solidnim in premišljenim delom za afirmacijo države v tujini in za to, da končno zginil z dnevnega reda pojav, ko se podjetja ene dežele (in še celo socialistične) koljejo na trgu zaradi cene.

Ž. F.

26. julija bodo izvolili nov odbor komune

26. julija bodo v komuni Škofja Loka izvolili odbornike v novi ljudski odbor, ki bo štel 31 članov. Novoizvoljeni ljudski odbor bo na svoji prvi seji sprejel tudi statut komune. V zadnjih tednih so v Škofji Loki in občinah mnogo govorili o teh vprašanjih, predvsem pa o sestavu novega odbora, svetov in komisij. Med drugim so sklenili okrepiti sedanje svete še z novimi člani. Svet za kulturo in prosveto bodo delili v dva sveta in sicer v svet za šolstvo in svet za prosveto. Podobno bodo naredili tudi s svetom za zdravstvo in socialno politiko.

jp

Spet dva nova zbornika

„Ljudstvo pod Storžičem v boju za svobodo" in „Kamniški zbornik"

Pred menoj ležijo štirje tako imenovani zborniki: „Kranj v boju in svobodi", „800 let Mengša", „Ljudstvo pod Storžičem v boju za svobodo" in „Kamniški zbornik".

Vse štiri knjige niso samo na zunaj zelo različne, temveč ne kažejo nobenega sorodstva niti po vsebinski plati. Ta različnost — posebej pa še različnost pomena oz. namena posameznih zbornikov — me je vzpodbudila, da uvodoma dam nekaj pripomb oziroma vprašanj. Namreč: tudi vsi ostali številni zborniki, ki so jih v zadnjih letih izdali po večjih krajih, so si v vseh pogledih precej različni. Mislim pa, da bi bilo le treba — ker so to pač vsi „zborniki" — dobiti nekakšno splošno enotnost. To bi bilo pozitivno že spričo tega, ker bi vsakdo natančneje vedel kaj so zborniki in kaj v njih lahko najde in pa zato, ker se morajo posamezni krajevni zborniki pravzaprav dopolnjevati.

Da pa bomo dosegli vsaj približno enotnost nam je vsekakor treba najprej odgovoriti na vprašanje, zakaj in kakšne zbornike naj bi izdajali in pa tudi kdo jih naj izda.

Gotovo bi bilo zanimivo, če najprej primerjamo medseboj omenjene štiri zbornike.

V uvodu mengeškega zbornika je rečeno, da ga je „rodila misel, da bi ob 800-letnici Mengša zbrali v knjigi prav vse, kar je o našem kraju znanega. Tako naj bi v knjigi zaživela podoba kraja od prvih naselitev skozi vse stopnje družbenih oblik do danes.

Zato smo se odločili, da izdamo „Mengeški zbornik" v dveh delih. V prvem letošnjem delu je poudarek predvsem na starejši zgodovini in na kulturnem deležu, ki so ga mengeški rojaki prispevali k slovenski kulturi. V drugem delu Zbornika ... pa bi obširneje obdelali narodnoosvobodilno gibanje in dobo po osvoboditvi."

Zbornik „Ljudstvo pod Storžičem v boju za svobodo" pa „je imel namen zbrati vse dokumentarno gradivo o boju prebivalstva občine Goriče med narodnoosvobodilno vojno. Je nadaljevanje lanskega kranjskega Zbornika in pomeni prvi korak k postopnemu zbiranju celotnega gradiva iz NOV z območja kranjske komune ... Preko njega naj bi se otela pozabi slavna zgodovina NOV".

Uredniški odbor „Kamniškega zbornika" pa želi zbrati „vse, kar iz njegove (Kamnika op. A. Č.)slavne preteklosti ne sme utoniti v pozabo ... kar bi o Kamniku in okolici moglo zanimati tujca in dati priznanje domačinu." Ta zbornik pa naj bi tudi dvigal „slehernega našega državljana splošno razgledanost in vedno večjo strokovno sposobnost pa tudi zavestno razumevanje naše poti v socializem."

Torej troje tako rekoč različnih vsebin in namenov.

Zbornik Gorič in Kranjski zbornik obsegata predvsem gradivo iz NOB in na zaključku nekaj o povojni graditvi (v zborniku Gorič so splošni geografski in gospodarski podatki kraja skrčeni le na dva odstavka v uvodu).

Mengeški zbornik obsega v prvem delu predvsem prikaz splošno zgodovinskega razvoja in razprave o pomembnejših ljudeh iz Mengša, ki so vplivali na razvoj splošne slovenske kulture, drugi del pa bo menda posvečen predvsem letom nacionalne in socialne revolucije.

Kamniški zbornik pa naj bi bil, če poenotimo in če gledamo to prvo izdajo na splošno — bolj poljudno znanstveni priročnik in sredstvo, ki bi dvigalo „slehernega našega državljana splošno razgledanost."

— — —

Menim, da se je iz navedenega dovolj razločno pokazala raznolikost. Ker je izdajanje publikacij za splošno razgledanost stvar prosvetnih ustanov in organizacij in spada to že v izobraževanje, Kamniški zbornik ne sodi v kategorijo ostalih zbornikov in bi ga pravzaprav v tem smislu sploh ne smeli imenovati zbornik.

Glede ostalega pa sem mnenja, da je sicer za izobrazbo koristno, če je razen narodnoosvobodilne borbe v zborniku zajeta vsa zgodovina kakega kraja, ni pa učinkovito in zaradi prevelike raznolikosti lahko postane takšen zbornik nemogoč konglomerat.

Pozitivno bi bilo, da bi zbornik obsegal le narodnoosvobodilno borbo (in **morda** še 10-letno povojno graditev) ker bi se tako v posameznih knjigah zbrala vsa obsežna snov razvoja revolucije v posameznih krajih. Z izdajo zbornikov za vse pomembnejše kraje pa bi dobili tako kolikor toliko enotno zbirko, ki bi predstavljala na svojstven in posrečen (dokumetarno-reportažni) način pisano vso zgodovino narodnoosvobodilne borbe v Sloveniji.

— — —

„Ljudstvo pod Storžičem se je uprlo"

Že uvodoma sem naglasil, da obravnava ta zbornik na zelo temeljit in dokumentarno bogat način življenje in boje med NOB pod Storžičem. Posebno tehten in historiografsko pomomben je prispevek Franca Štefeta-Miška „Ljudstvo pod Storžičem v boju za svobodo".

Razen tega je več sestavkov naših znanih borcev, ki imajo svojo zgodovinsko vrednost in ponekod celo literarno. Tudi otroci — šolarji so zbrali v kratkih spisih mnogo svetlih in težkih trenutkov iz bližnje preteklosti svojega kraja.

Povojno rast Gorič je v jedrnati obliki podal v sestavku „10 let v svobodi" Martin Košir, ki se mu pozna, da je vsa leta pozorno spremljal socialistično rast tega kraja in vse naše domovine.

Med ostalimi so še nekrologi s fotografijami Goričanov, ki so padli za svobodo; življenjepisi častnih občanov občine Goriče in prikaz primarija dr. Tomaža Furlana o povojnem razvoju zdravilišča na Golniku.

Zborniku so priloženi štirje zemljevidi, ki nazorno prikazujejo razvoj upora pod Storžičem.

— — —

„Kamniški zbornik"

Že prej smo omenili, da ta zbornik ne spada v kategorijo ostalih in ga moramo gledati iz druge perspektive.

Uvodni sestavek mu je napisal tovariš Tomo Brejc, tovariš Jože Štok-Korotan pa je s prispevkom „Slandrovci na Kamniškem", kjer je ponovno izpričal svojo reportersko sposobnost, edini posegel v čas narodnega upora.

Ostali prispevki so dokaj pestri in posegajo v najrazličnejša področja: splošno zgodovino, umetnostno zgodovino, literarno zgodovino, zgodovino kulturno-prosvetnega dela v Kamniku in gospodarstvo.

Ker nameravajo v Kamniku izdati vsako leto zbornik bi bilo umestno, če bi v prihodnje več posegali v narodnoosvobodilno gibanje, ki je bilo tu zelo bogato in ki vsekakor zasluži pozornost in mesto v takšni publikaciji.

A. Č.

Ob 25-letnici Srednje tekstilne šole v Kranju

Iz šole prihajajo mladi ljudje s trdnim znanjem in veseljem do svojega poklica

V preteklem šolskem letu je bila Srednja tekstilna šola edina popolna srednja šola v Kranju.

V ozki Tomšičevi ulici, med mnogimi že starejšimi zgradbami, se vriva tudi stavba, v kateri je danes Srednja tekstilna šola. Ozke temne stopnice vodijo v nič kaj zračne in prijazne učilnice. Marsikoga bi to motilo, vendar se dijaki — mladi tekstilci trudijo in kljub temu dosedajo lepe uspehe.

Dijaki — tekstilci pri praktičnem delu

Letos je bilo na šoli 144 dijakov, od katerih je razred dokončalo 105 dijakov ali 73,1%, 30 dijakov je imelo popravne izpite, 9 pa jih je bilo odklonjeno za eno leto. Pod tem povprečjem je lep uspeh v prvem in drugem letniku, medtem ko je v tretjem in četrtem uspeh boljši, kar dokazuje že večje zanimanje in zlasti to, da so v četrti letnik prišli res le dobri in resni dijaki, ki jih delo v resnici zanima in ga bodo kasneje z veseljem in vso skrbjo opravljali.

Glavni namen šole je, dajati gospodarstvu — tovarnam res dobre ljudi, ki bodo znali voditi in usmerjati podjetje na pot napredka. To dokazuje že letošnji diplomski izpit. Od 24 vpisanih dijakov v prvi letnik je četrti letnik dokončalo le 12 in maturo 9 dijakov. Teh 9 mladih tekstilcev si je pridobilo naslov diplomiranega tekstilnega tehnika in jih tovarne po vsej državi že težko pričakujejo.

IN IZVENŠOLSKO DELO?

Študij sicer precej zahteva od mladih ljudi, vendar z ekonomično razdelitvijo časa še vedno utegnejo sodelovati v najrazličnejših organizacijah. Saj so vsi člani mladinske organizacije, in celo drugih: Rdečega križa, Ljudske tehnike, TVD „Partizan", Taborników.

Ne mislim naštevati suhoparnih statističnih podatkov, vendar bi želela ljudi vsaj malo seznaniti z življenjem in težavami tekstilne šole.

POMANJKANJE PREDAVATELJSKEGA KADRA

Eden izmed največjih problemov v Srednji tekstilni šoli je danes pomanjkanje predavateljev. „S težavo si pridobimo novih strokovnih moči," pravi ravnatelj tovariš Zorec, „in potem nam jih poberejo tovarne, ker jim nudijo celo za trikrat večje plače kot jih imajo pri nas."

Potrebno bi bilo to nezdravo fluktuacijo delovne sile v industrijo vendarle že uravnati s pravilnim razmerjem, saj bi morale šole imeti v prvi vrsti res najboljše moči.

Pomanjkanje tekstilnih strokovnjakov je danes veliko, zato nudijo podjetja dijakom štipendije in zanimivo je, da je običajno razpis štipendij celo večji kot je število zainteresiranih dijakov.

L. J.

V Podnartu adaptirajo . . .

Kulturniki in telovadci bodo dobili skupen dom

8. avgusta 1954 so prvič zapeli krampi in lopate pri adaptacijskih delih kulturnega doma v Podnartu. To je že druga adaptacija. Prvo adaptacijo je v letu 1950 opravilo kulturno umetniško društvo iz stavbe, v kateri je bila mizarska delavnica. Ta preureditev je bila le zasilna in je bilo kulturno-prosvetno in športno udejstvovanje prav zaradi slabih prostorov še vedno otežkočeno, zato se je že takrat pričelo misliti na novo adaptacijo. Ker je OLO Radovljica v svojem proračunu za leto 1954 predvidel 3,400.000 za to gradnjo, se je z deli takoj začelo. Ker je tudi gradbeni odbor pokazal veliko prizadevnost je bila stavba že do 31. decembra 1954. leta spravljena pod streho.

Nadaljnja dela letos pa potekajo bolj počasi, ker okrajni odbor ni mogel več prispevati posebnih denarnih sredstev. Da bi pa gradnja vendarle ne zastala, je Občinski ljudski odbor Podnart prispeval 600 tisoč dinarjev za gradbeni material, ostalo manjkajoče pa bodo skušali nadomestiti s prostovoljnim delom in prispevanjem lesa tamkajšnjih kmetov. Gradbeni odbor predvideva, da bo do Dneva republike — 29. novembra — urejena vsaj dvorana, oder in nekaj stranskih prostorov.

Dom stoji na zelo lepem kraju in bo po zunanjosti eden najlepših na Gorenjskem. Tudi notranjost bo smotrno razdeljena in okusno urejena. Vse načrte za takorekoč novo stavbo, ki je dolga 22 m in široka 16 m, je napravil tovariš Gorišek iz Radovljice. Razen dvorane in primernega odra bodo v njej tudi prostori za kulisarno, orodjarno, dva prostora za igralce, stanovanje za hišnika in nekaj drugih prostorov. Velika betonska plošča nad vestibulom bo dobro služila za prireditve na prostem.

V novem domu bodo lahko vadili, se učili in nastopali tako kulturniki kakor tudi športniki in telovadci iz Podnarta, kajti v letu 1954 se je napravila združitev in sedaj obstoja v Podnartu le TVD „Partizan", ki združuje kulturnike, športnike in telovadce.

DPD „SVOBODA" Z JESENIC JE RAZVILA SVOJ PRAPOR

Manifestacija sodelovanja

V kroniki jeseniškega DPD „Svoboda", bo ostal zapisan datum 9. VII. 1955. Ta dan je razvila „Svoboda" Jesenice ob navzočnosti okoli tisoč ljudi, svoj prapor. K razvitju prapora so povabili tudi pevski zbor „Slavček" in mladinsko godbo iz Trbovelj. Navzočnost gostov iz Trbovelj je dala jeseniškemu prazniku toliko večji poudarek, ker so odnosi med jeseniškimi in trboveljskimi kulturnimi delavci že poznani in se s podobnimi skupnimi prireditvami le še utrjujejo. Slabo vreme prireditve na vrtu Delavskega doma ni motilo. Mogočno je zadonela „Internacionala", ki so jo ob spremljavi godbe zapeli jeseniški in trboveljski pevci. S svojim govorom je predsednik jeseniškega DPD „Svoboda" tovariš Janko Burnik orisal delovanje nekdanje jeseniške „Svobode", ki je pod vodstvom prvih jeseniških revolucionarjev Jožeta Gregorčiča, Toneta Čufarja, bratov Stražišarjev, Janeza Mlakarja in drugih postavila temelj in pokazala smernice današnjemu jeseniškemu delavsko prosvetnemu društvu „Svoboda". Uspehi nekdanje jeseniške „Svobode" so rodili obilne sadove na kulturnem in političnem področju, zato so uspehi današnjega DPD „Svoboda", ki se bodo pod novo razvitim rdečim praporom iz leta v leto izpopolnjevali, še toliko večji.

Ob „Delavskem pozdravu" je razvil prapor sekretar komunskega komiteja ZKS tov. Bogdan Knaflič, pripel na prapor trak kuma in kumice, predsednik DPD „Svoboda" trak društva, kumica, mati jeseniškega proletarca in književnika Toneta Čufarja, pa je pripela šopek rdečih nageljnov. Praporščak Lojze Radi je prevzel od kuma prapor kot nadomestilo za prvi prapor, ki je v muzeju, ter ga v pozdrav prekrižal s praporom „Svobode" Trbovlje - center.

Ta praznik je pozdravil tudi predsednik Zveze „Svobod" Ivan Regent ter zastopnik Delavsko prosv. društva „Svoboda" Trbovlje - center in izročili Jeseničanom v dar rudarsko svetilko. V znak tesnega sodelovanja med jeseniškimi in trboveljskimi kulturno-prosvetnimi delavci je podarila „Svoboda" Jesenice trboveljskim gostom kip borca — partizana. Za zaključek oficielnega dela je zapel združeni pevski zbor, ob spremljavi godbe na pihala „Pesem o svobodi". Številno občinstvo, ki je kljub dežju vztrajalo pri slavnosti razvitja prapora, se je razšlo, jeseniški in trboveljski člani DPD „Svoboda" pa so zasedli dvorano Delavskega doma in priredili družabni večer.

Naslednjega dne je predvideni izlet na Planino pod Golico zaradi dežja odpadel, vendar je jeseniška folklorna skupina kljub temu nastopila doma, gostje pa so priredili koncert mladinske godbe na pihala. Praznik jeseniškega delavsko-prosv. društva „Svoboda" in razvitje prapora je bila lepa manifestacija Jeseničanov in Trboveljčanov.

P. U.

ŽELJE

Pobudo za to pisanje so mi dale ž e l j e. Ne morda želje potnikov z Gorenjske, ki se dnevno vozijo z vlaki in si želijo, da bi hitreje prišli v Ljubljano oziroma na Jesenice (zlobni jeziki pravijo, da se danes vozimo v Ljubljano celo nekaj minut dlje kot pred 50 leti) niti ne želje onih, ki bi radi preživeli mesec dni v hotelu Toplice na Bledu za 400.— dinarjev dnevno(!?) in prav tako ne želje tistih, ki bi se radi peljali z avtobusi iz Železnikov v Šk. Loko, ne da bi jim bilo treba pred mostovi izstopati iz avtobusa ter potem, ko je prazen prevozil most, spet sesti vanj. Ne, o vseh teh željah tokrat ne bom pisal.

Pač pa bi rad spregovoril o dveh željah, ki so jih izrazili mladi ljudje, na nedavnem zborovanju mladih gostincev na Bledu in povedal o njih svoje mnenje.

Gostinstvo, zlasti na Gorenjskem, trpi zaradi svojega sezonskega značaja. To vemo bolj ali manj vsi. To so tudi ugotavljali in na to opozarjali vsi redki diskutanti na tem zborovanju. Navajali so, da je prav sezonski značaj gostinstva na Gorenjskem eden izmed glavnih vzrokov za „bežanje" kadrov iz gostinstva. Pa še nekaj so dejali temu v prid:

„Pri nas v Jugoslaviji je z ustavo zajamčen 8-urni delavnik. V gostinstvu, zlasti pa v sezoni, delamo tudi po 10, 12 in celo 14 ur. In razen tega ne poznamo prostih dni ob sobotah in nedeljah, ko bi bili še prav posebno mladi zelo radi prosti ..."

In v tem smislu naprej. — Skratka: **mladina uhaja iz gostinstva zato, ker ne more biti prosta ob sobotah in nedeljah** kot ostali „pošteni" državljani.

Človek se običajno še mlad, včasih prej ali pa pozneje odloči za nek poklic. Nekdo kaže več ali manj zanimanja za to, nekdo za ono delo, nekdo z večjim, nekdo z manjšim veseljem vzljubi svoj poklic. Toda le slednji lahko dosežejo uspehe, le taki ljudje lahko v poklicu napredujejo in uspejo. — Pri vsakem delu pa je treba seveda računati s tem, da ni nobena „pot navzgor" postlana z rožicami. Dostikrat dobimo zadoščenje za svoje delo, dostikrat pa moramo tudi marsikaj potrpeti. In prav tako je seveda tudi v gostinstvu.

Kaj bi bilo, če bi železničarji ali strojevodje, ko bi potekel njih osemurni delavnik, stopili z vlaka in rekli: „Tako, zdaj pa naj pelje naprej kdo drugi, mojega „šihta" je konec". — Prav gotovo bi vsi potniki negodovali.

Potemtakem sploh ne bi ob sobotah in nedeljah vozili vlaki. Isto je z železarji, metalurgi, šoferji in drugimi uslužbenci, ki delajo dostikrat več kot 8 ur in ne glede na to ali je sobota ali nedelja.

— — —

Kdo ne bi rad potoval ali preživel vsaj nekaj dni v inozemstvu? Menda ni mladega človeka, ki ne bi imel te želje. Poznamo naše „večne" potnike — nogometaše slovečih in tudi manj znanih klubov. Vemo tudi za študente, ki menijo, da brez prakse v inozemstvu ne gre, čeprav koristi slednje ne moremo zanikati. Zelo veliko je tudi „službenih" potovanj v inozemstvu itd.

Na zadnjem zboru gostincev pa je bilo slišati zanimiv predlog, ki sodi tudi v zvrst „potovalne" bolezni in „specializacije" v inozemstvu.

Eden izmed navzočih mladincev je predlagal, naj bi se za Gorenjsko, če ne pa vsaj za področje Slovenije ustanovila neka **mednarodna organizacija**, ali neko **središče** (nekih podrobnosti o tem kako naj bi to organizacijsko izgledalo, dotični ni povedal), ki bi skrbela in organizirala specializacijo mladih gostincev v inozemstvu.

Sam predlog po sebi morda niti ne bi bil tako čuden, če ne bi imele besede tega mladega govornika nek čuden prizvok, češ le v inozemstvu se lahko naučimo sodobnega gostinstva; doma smo v tem oziru še tako daleč od turistično razvitih držav.

Ne bi se spuščal v razpravo o tem, kje je gostinstvo na višji stopnji, ker je povsem jasno, da mora v turističnem oziru tako mlada država kot je Jugoslavija še veliko storiti za izboljšanje turizma. Želim pa povedati tole: ni vse inozemska praksa. — Dosedanja „praksa" gostincev je to trditev tudi docela dokazala. — Kaj so delali mladi gostinci v „velikih" hotelih, kamor so odhajali na prakso? Največkrat so prali posodo, lupili krompir, ribali pod in opravljali vsa mogoča pomožna dela, ki niso imela nobene zveze z ožjo specializacijo v gostinstvu. Le redki so bili tisti, ki so se dokopali do postrežbe v restavraciji ali česa drugega.

Še enkrat povdarjam! Ni vse inozemstvo, še prav posebno pa ne vse do tedaj, dokler nismo izčrpali vse možnosti za strokovno usposabljanje in za uk doma. Prepričan sem, da se da naučiti pri nas ustreznega poslovanja v gostinstvu prav v trdni meri, če ne morda še več, le več dobre volje in ljubezni do poklica ter **predvsem skromnosti** je treba imeti. Saj imamo ustrezno gostinsko šolo, ki nam že sedaj daje vedno več izurjenih kadrov.

I. AUSEC

Kamniški zrak je zdrav

V Kamniku je bilo v prvi polovici leta 1955 rojenih 66 otrok, in sicer 28 moškega in 38 ženskega spola. Dvakrat so bili rojeni dvojčki, obakrat deček in deklica.

Zakonsko zvezo je v tem času sklenilo 40 parov. V 10 primerih je bila nevesta starejša od ženina. Najstarejši ženin je bil star 83 let, najmlajši pa 23 let, najstarejša nevesta je štela 52 let, najmlajša pa dva meseca manj kot 16 let.

Umrlo je 18 občanov, in sicer 8 moških in 10 žensk. Če ne upoštevamo dvoje otrok do enega leta starosti in 3-letne deklice, ki je po nesreči utonila, je povprečna starost umrlih 69 let in pol. To je dokaz, da je kamniško podnebje zdravo. Umrli so: Ivana Vavpetič, Palovče, 60 let; Vilma Osolin, Kamnik, šest mesecev; Alojz Stražar, Podgorje, 79 let; Marija Škerjanec, 3 leta (utonila v Mlinščici); Frančiška Čebulj, 70 let; Marjeta Ženko, 89 let; Srečko Trdin 4 mesece; Marija Kladnik, 64 let; Pavel Vrhovnik, Šmarca, 56 let; Jakob Vinšek, Tunjice, 83 let; Alojzija Brecelj 66 let; Franc Mišič 81 let; Marija Perne 75 let; Valentin Balantič 70 let; Jernej Hribar, Podgorje, 30 let; Franc Nograšek, Tunjice, 78 let; Ivana Gregorc, Perovo, 68 let in Marija Vidmar, Podgorje, 75 let.

Planšarstvo v tržiški komuni

Mestna občina Tržič posveča veliko pažnjo napredku planšarstva. Posebna komisija, ki jo sestavljajo zastopniki mestne občine Tržič, okrajne uprave za gozdarstvo in okrajne zadružne zveze, obiskuje sedaj vse planine v območju mestne občine Tržič, da ugotovi stanje planinskih pašnikov, kako napredujejo začeta dela, kako so se izvršile melioracije v preteklem letu in obenem tudi sklepa o delu v tekočem letu.

Temelj hleva na planini Javornik je zelo slab zato bo treba napraviti novega. Za hlev potrebni les je že otesan in pripravljen, tako da bo hlev v približno 6 tednih že pod streho, kar bo velika pridobitev za živinorejce. Na tej planini je nujno potrebno postviti apnenico, saj je kamenja in drv dovolj. Pridobljeno apno se bo posipalo po pašnikih, s čemer se bo v znatni meri izboljšala kvaliteta trave. Na tej planini kot tudi drugje delajo ograje, da bo ločen gozd od pašnika, ker sedaj sili živina na pašo v gozd in s tem dela škodo.

Na planini Brsnina je že zgrajen nov hlev, toda tlak v njem iz lesenih kolobarjev ni dovolj skrbno položen, kar je komisija trdo grajala in bo treba popraviti. Ker je ta planina silno zaraščena in se je površina pašnikov zelo zmanjšala, je komisija odredila čiščenje pašnikov. S tem se bo pridobilo nove, velike pašne površine, pridobljeni les pa bo vsaj deloma kril stroške čiščenja. Tu se gradi tudi ograja, tik ob avstrijski meji, da ne bodo zaradi uhajanja živine nastajale težkoče. Ograja je potrebna tudi zaradi varnosti živine, da ne pade v prepade. Nerazumljivo pa je, da je nekdo samovoljno, brez pristanka merodajne oblasti vzel na planino Brsnina večje število konj iz Bleda, Gorij in drugih oddaljenih krajev radovljiškega okraja, ker tu še pašo domačih konj odklanjajo, češ, da delajo mnogo večjo škodo.

Na planini Dolga njiva je že zgrajen nov hlev in tudi pomožni prostori za planšarje so urejeni. Stari hlev bo služil živini le kot zavetje ob neurju.

Prav tako so v teku dela na planini Pungrat, Tegošce, Šija, Kofce, Korošca, na Lešanki, Breški in Bistriški planini. Težava je z denarnimi sredstvi, mestna občina Tržič ima le 800.000 din kmetijskega sklada, potrebovala pa bi težke milijone, da bi izvršila najbolj potrebna dela. Nujno bi bilo, da v čimvečji meri priskoči na pomoč Okrajna zadružna zveza iz Kranja in krajevne kmetijske zadruge. Tudi lastniki živine bi morali sami nekaj žrtvovati, saj imajo veliko korist, če oddajo svojo živino za skoraj 4 mesece v planino. Če bi živino prehranjevali doma, bi jih prehrana prav tako stala. S tem, da plačajo za glavo živine malenkostno pašnino okoli 1000 din, živinorejci še niso upravičeni zahtevati, da nosi vse breme samo občina.

Ker je doslej tudi v sami administraciji planšarstva vladal nek nered, je LOMO Tržič odredil, da se bo od letos dalje vodila tudi točna administracija in računovodstvo planšarskega gospodarstva. S tem bo ustvarjena evidenca in pravična odmera pašnine vsem koristnikom planinskih pašnikov.

Glavni dobitki so šli v Vodice

V Kamniku je v nedeljo nogometna sekcija sindikalnega športnega društva Kamnik organizirala veliko tombolo z bogatimi dobitki. Ker v Kamniku že več let ni bilo slične prireditve, je le-ta vzbudila veliko zanimanje. Na športnem stadionu se je zbralo več tisoč ljudi, ki bi jih bilo še več, če ne bi pred napovedanim časom močno deževalo. Sreča se je to pot Kamničanom izneverila, zato pa se je tem bolj nasmehnila Vodičanom, ki so odnesli najlepše dobitke v Vodice. Glavni dobitek, kuhinjsko opravo je zadel Marjan Podboršek iz Vodic. Drugo in tretjo tombolo je dobil Ivan Kranjc iz Vodic. Šele četrta tombola je ostala v Kamniku.

Prijeten večer kamniških gimnazijcev v Puli

28. junija je pevski zbor kamniške gimnazije pod vodstvom profesorja Viktorja Mihelčiča priredil mornarjem, podoficirjem in oficirjem Vojne pošte 6811 Pula večer slovenskih pesmi. Letno gledališče vojne pošte je bilo popolnoma zasedeno. Z velikim zanimanjem smo spremljali izvajanje pesmi ter goste nagradili z zasluženim priznanjem, nekatere pesmi so morali ponoviti in celo nekaj pesmi dodati. Po končani priredbi sta izročila mornarja Avšič in Kralj šopke cvetja tov. profesorju in učenki pevskega zbora.

Večer je bil zaključen z rajanjem ob zvokih harmonike, nato pa so gostje prisrčno pozdravljeni odšli z ladjo v Pulo.

Obisk kamniške gimnazije bo ostal nam vsem v dolgem spominu.

Oficirji, podoficirji in mornarji V. p. 6811 Pula

Gasilci v Nevljah

V Nevljah pri Kamniku so gasilci ob veliki udeležbi sosednih društev v nedeljo razvili nov gasilski prapor.

Glas naših bralcev

Kdo je kriv?

Že skoraj mesec dni pogrešam v „Glasu Gorenjske" sporede kranjskih kinematografov. Sicer je res, da je v „Ljudski pravici" in Slovenskem poročevalcu" dnevno objavljeno, kakšni filmi se predvajajo v Kranju, vendar se mi zdi to iz dveh ozirov nemanjkljivo.

1. Največ Gorenjcev je naročenih na „Glas Gorenjske" in skoraj na prste bi lahko prešteli tiste, ki imajo razen tega časopisa tudi dnevnik in so torej lahko preko tega informirani o predvajanju filmov.

2. Zelo prikladno in učinkovito je objavljanje sporeda in sicer spričo tega, ker lahko človek že vnaprej „planira", kje, kdaj in kakšen film si bo ogledal.

Ne vem sicer kdo je kriv za prenehanje objavljanja sporeda, pripomnil bi le, da se mora tako uprava kinematografskega podjetja „Storžič" kakor tudi uprava „Glasu Gorenjske" zavedati, da gre v tem primeru za bralce časopisa, **predvsem pa za obiskovalce kino predstav.**

Ob tej priliki naj omenim še nekaj. Pred meseci je prinašal „Glas Gorenjske" tudi kritike o filmih, ki so se predvajali. Res je, da so bile te kritike pravzaprav bolj splošno informativnega, da ne rečem celo „propagandnega" značaja, vendar so dale človeku vsaj bežno in površno sliko o posameznem filmu in se je le-ta lahko odločil, kateri film ne bo šel in kateri film bo šel gledat.

F. Č. Zlato polje

Trboveljčani so obiskali bolne in onemogle

Bolniki Jeseniške bolnice smo bili obiska poznanega pevskega zbora „Slavček" iz Trbovelj nad vse veseli. V soboto okrog 18. ure je pred našo bolnico iz približno sto grl zadonela trboveljska pesem „Mi smo rudarji". Nekateri bolniki smo poslušali koncert narodnih pesmi na oknih, ostali pa v posteljah. Ob umetniškem izvajanju skrbno pripravljenega programa smo pozabili na bolezen, na naše življenje v bolnici in se zatopili v pesem in življenje trboveljskega rudarja. S skromnim šopkom in skromnimi besedami smo se zahvalili gostom za prijeten obisk. Hvaležni smo jim, ker so se ob prihodu na Jesenice, kamor jih je povabila jeseniška „Svoboda" k razvitju prapora, spomnili tudi nas. Za šopek, ki so ga podarili književniku in sedanjemu pacientu naše bolnice Tonetu Seliškarju smo jim hvaležni vsi. Istih misli, kot mi pa so tudi oskrbovanci. Istočasno pa je v Domu onemoglih na Jesenicah priredila mladinska godba iz Trbovelj promenadni koncert.

Tovariši iz Trbovelj! Pacienti jeseniške bolnice in oskrbovanci v Domu onemoglih vašega obiska ne bomo pozabili. Hvaležni smo vam, da ste se spomnili na nas in osrečili tiste, na katere mnogi prav radi pozabljajo.

Pacient

„Atomske dirke" s skiroji v Škofji Loki

Morda so bile „atomske" zato, ker je bila že dopoldne večina tekmovalcev pijanih. Premalo je bilo humorja za 30 dinarjev. Zdolgočaseni gledalci so se večinoma razšli že pred koncem dirke, čeprav jih je precej, celo preveč, privabila ta prepozna aprilska šala. Bolje bi bilo, da bi pokazala „Svoboda" na Trati svojo vitalno silo s kakšno igro (letos ni bilo nobene) ali vsaj s kvalitetno akademijo (navadno povabijo nastopajoče od drugod), ne pa z „atomskimi dirkami". Vsi so pričakovali vsaj to, da bodo te „dirke" dobro organizirane. Zbobnali so skupaj „kar leze in gre", pobrali vstopnino in pokazali nekaj našemljenih debeluharjev s skiroji. Godbo smo tako lahko poslušali še pozno v noč na lovski veselici. Mislim, da so bile v Škofji Loki „Atomske dirke" prvič in zadnjič.

Odgovor na „Neprijetnosti na Krvavcu"

V zadnji številki „Glasu Gorenjske" sem bral o neprijetnostih na Krvavcu. K temu bi tudi jaz nekaj pripomnil: sem stalni gost Krvavca in moram reči, da sem bil vselej lepo sprejet in dobro postrežen. V pogovoru z drugimi gosti sem slišal od vseh, da so s postrežbo zadovoljni.

Mnenja sem, da je podpisana „Planinka" preostro sodila, posebno, ker je ljubiteljica planin. Veliko sem na Krvavcu že pojedel in popil, med drugim tudi čajev, katere pa sem vedno dobil servirane v čisti posodi. Z okusom sem bil zadovoljen, prav tako tudi s ceno.

Ne zdi se mi pravična sodba, da je v gorskih domovih čaj navadno po desetkrat prekuhan. Nisem vešč kuhanja, vem pa, da je to nemogoče. Pripominjam, da sem bil istega dne z večjo družbo na Krvavcu, pa ni nihče od nas opazil nobenih nepravilnosti.

„Planinka", ki je dala članek v časopis, naj bi bila toliko odkrita, da bi zahtevala pritožno knjigo, ki je vsakemu na razpolago in bi resnico dokazala s svojim podpisom.

Jože Cvek,
stalni gost Krvavca

„Turistični teden" v Škofji Loki

Vrsta najrazličnejših prireditev — odraz desetletnega dela

Slovesnemu praznovanju 50-letnice turizma v Sloveniji se bo s „Turističnim tednom" pridružilo tudi Turistično društvo v Škofji Loki. Zametki turistične dejavnosti v Loki segajo v leto 1897. Takrat je bilo ustanovljeno „Olepševalno društvo". To društvo si je zadalo nalogo, da olepša mesto in okolico, kar je tudi z uspehom izvrševalo v letih do prve svetovne vojne. Urejevalo je sprehajalne poti, postavljalo klopice, dve leti po ustanovitvi pa so zgradili tudi kopališče. Po prvi svetovni vojni je društvo le s težavo obnovilo uničene turistične objekte. Zgradilo pa je novo kopališče na Poljanski Sori, ki ga upravlja še danes.

Nova vojna je ponovno uničila večletno delo in tako je Turistično društvo leta 1945 stalo pred istimi nalogami kot 1897. Ustanovilo je zametek sedanjega turističnega podjetja „Transturist". To podjetje skrbi predvsem za turistični in potniški promet v Loki in okolici ter za ureditev in olepšavo mesta s parki in nasadi. Z lastnimi sredstvi pa urejuje tudi kopališče.

„Turistični teden" od 31. julija do 7. avgusta bo pregled desetletnega dela po osvoboditvi. S slavnostno sejo bodo začeli vrsto prireditev: odprli bodo turistično razstavo v prostorih osnovne šole, na kateri bodo sodelovali tudi planinci, lovci, ribiči in taborniki, obnovljeno pot k ruševinam Starega gradu. Popoldne bodo športne in zabavne prireditve na kopališču. Med tednom pa bodo predvajali turistične filme v Loki in okolici. Sreda bo dan športnih tekmovanj in otvoritve novih športnih naprav na kopališču (drča, kegljišče, igrišče za odbojko, itd.). Prireditvam se bo pridružilo tudi KUD „Tone Šifrer". Godba na pihala bo priredila dva promenadna koncerta, dramska sekcija pa bo na dvorišču pred osnovno šolo pripravila večer „Šk. Loka v besedi". Taborniki bodo sodelovali z javnim taborom na kopališču. Teden bodo zaključili z zabavo v vseh prostorih TD „Partizan". Škoda je le, da niso mogli zaradi dopustov pripraviti še več kulturnih in zabavnih prireditev.

Da bi pospešili skrb za lepšo podobo mesta, so razpisali nagradno tekmovanje za najlepše cvetlice na oknih, za najbolj urejeno dvorišče in vrt, za oddajo tujskih sob in za najboljšo fotografijo Loke. Poleg tega so pripravili nagrade tudi za najbolj kulturno postrežbo v gostinstvu in trgovini, za najlepše urejene lokale in aranžirane izložbe.

Z vsem tem bo prijazno mestece znova privabljalo na mirne počitnice turiste iz vse Jugoslavije.

—j—

Kino

Kino „Krvavc", Cerklje: 16. in 17. julija ameriški barvni film „Charleyeva tetka". Predstave ob sobotah ob 20.30 uri in ob nedeljah ob 17. in 20. uri.

Kino Naklo: 16. in 17. julija italijanski film „Vrag vzemi slavo". Predstave ob sobotah ob 20. uri, ob nedeljah ob 19. uri.

RAK IN RAČJA KUGA

3-ler

Ko se je leta 1880 pri nas začela pojavljati račja kuga, so bile še vse gorenjske vode polne rakov. A. Šulgaj navaja v svoji knjigi „Naš potočni rak" (1937) po prof. Franketu tele vode, v katerih so imeli raki svoje bivališče: Kokra, Kokrica, Pšata, Rupovščica, Sava, Št. Joški potok, Žabnica in še nekaj drugih manjših vodá. Najprej (l. 1882) so kugo opazili v Sp. Pšati in v dotokih Save na nekdanjem Kranjskem. Istega leta so bili ugotovljeni prvi začetki razsajanja račje kuge v Ljubljanici in njenih pritokih. 1885. leta se je razširila kuga na Zg. Pšato, Kokrico in nekatere manjše gorenjske vode, leto pozneje pa se je pojavila v Žabnici. V tem času so potočni raki po naših potokih in rekah skoraj povsem izumrli. Kuge ni zadržala nobena ovira. Nalezljivost se je širila povprečno s hitrostjo ½ km na teden, verjetno pa s hitrostjo 10 km na leto. Prof. Franke in ravnatelj Hubad sta marljivo iskala povzročitelja te strašne epidemije in ga končno odkrila v neki glivici, ki se izredno hitro razmnožuje. Hubad, ki jo je tudi umetno gojil, jo je imenoval „Staphylococcus pyogenes citreus", prof. Franke pa „Staphylococcus pyogenes viridiflavus".

Kuga, ki je prišla iz Nemčije, se je najprej širila po Donavi navzdol in nato po Dravi in Savi v naše kraje. Učinkovitega sredstva za zatiranje niso našli, čeprav so se s tem ukvarjali številni biologi. Zelo rakom škodujejo onesnažene vode in Šulgaj je zapisal: „Rak je prava žrtev kulture".

Na Kranjskem so se raki spet pojavili leta 1910. Kuga je popolnoma prizanesla Št. Joškemu potoku, v katerem se še danes najdejo lepi primerki.

Raku najbolj ugajajo potoki z bistro tekočo, vendar ne deročo vodo z lapornatim, ilovnatim ali glinastim dnom, ki se vijejo med travniki in hostami. Zelo je občutljiv za kalno vodo, težko pa prenaša tudi poplave. Najbolj mu ugaja temperatura vode med 12°C in 20°C, dasi trenutno vzdrži tudi temperaturo celo do 37°C. Utrpne pri 0°C, pri 4°C pa se nič več ne hrani.

Temperatura vode v Št. Joškem potoku (13°C) je ugodna za naselitev rakov. Vendar jih najdemo le na določenih mestih in še to največ manjše primerke. Odrasli so redkejši in bolj skriti, zato jih ne opazimo lahko. Zanimivo je, da imajo skoraj vsi raki po oprsju drobne račje pijavke — Branchiobdella varians — in ugotovili so, da ti povzročajo račjemu rodu mnogo bolezni.

Strževska mlaka — ostanek nekdanje savske struge

Sonce je pošiljalo zadnje žarke na breg ob Savi, ko sem s prijateljema na svojih „konjičkih" pridrvel k Strževski mlaki. Prijeten vetrič je zavel preko travnikov in lahni valovi so skrivnostno poplesavali po gladini.

Planktonska mrežica se je skoraj neslišno potopila. Potegnem k sebi, dvignem iz vode, odprem cevko in odlijem precejeno vodo v kozarec. Pri opazovanju vodnega življenja me zmoti Jožetov glas: „Ti, kako pa je tale mlaka nastala?" „Ah, saj res, kako je nastala! Tolikokrat sem pri njej, na to pa še nisem pomislil. Tudi mene to zanima", se je hitro oglasil Tone, ki se je sklanjal nad gladino in opazoval izredno požrešnost in krvoločnost ličink kačjih pastirjev. Morda bo še marsikoga zanimalo, kako je nastala „umazana Strževska luža".

Strževska mlaka je boren ostanek nekdanje savske struge, ki je na ozemlju današnje vasi Strževo naredila precejšen lok proti severu. O tem nam zgovorno pričajo terase, ki se tu skoraj pravokotno križajo z manj izrazitimi terasami nekdanje Tržiške Bistrice, katera je skozi ves diluvij (ledene dobe) tekla skozi Nakeljsko kotlino in Strževsko polje in se v Strževem izlivala v Savo (struga je še danes dobro vidna); po njej ob večjih deževjih pritekal v Savo periodični potoček. Zaradi tega ovinka je vsa voda pritiskala na konveksni (desni) breg in močna bočna erozija je hotela na vsak način ta nepri-

rodni lok odstraniti. Končno se je, verjetno ob večjem nalivu spomladi ali jeseni, že ozek pas ozemlja, ki ga je voda izpodkopavala na obeh straneh, pretrgal, naredila se je nova, današnja struga, od stare pa je ostal mrtev rokav, ki se je v svojem zadnjem delu obdržal še do danes kot Strževska mlaka.

3-ler

Gospodarske novice iz vse domovine

PRISPELO JE PRVIH 200 VAGONOV SLADKORJA

Prvih 200 vagonov sladkorja, od 1000 vagonov, ki so nabavljeni v nekaterih evropskih državah, je že prispelo v našo državo. Dnevno bo prišlo v državo približno 800 do 1000 ton sladkorja.

SODELOVANJE NAŠIH IN IZRAELSKIH ATOMSKIH STROKOVNJAKOV

Izrael je sprejel jugoslovansko ponudbo, naj bi začeli znanstveni inštituti in strokovnjaki sodelovati na področju uporabe jedrske energije v miroljubne namene. Obe državi bosta izmenjali nekaj najaktivnejših eksperimentalnih fizikov.

POSKUSNO ORBATOVANJE TOVARNE PAPIRJA V VIDMU PRI KRŠKEM

Poskusno obratovanje v novi tovarni rotacijskega papirja v Vidmu se bo bržkone začelo sredi avgusta. V veliki strojni dvorani dokončujejo zadnja montažna dela.

Bili smo v Murski Soboti

Prijeten izlet in o vtisih, ki smo jih doživeli

Časa nismo imeli preveč, denarja za silo, toda izlet je izlet in le kdo od mladih bi se mu odrekel. Zaspan sem bil še, krmežljav in v omedlevici, gledal na jasno nebo, za uro skoraj nisem vedel koliko je, niti ali je petek ali sobota in ugibal ali je večer ali je že jutro. Počasi sem se toliko predramil, da sem lahko ugotovil, da sonce vzhaja. Tedaj šele sem našel orientacijo.

V središču mesta Murska Sobota stoji mogočen spomenik padlim borcem

Ko je priropotal po Gaštejskem klancu pol taksi pol avtobus, s katerim so se pripeljali moji tovariši, so naložili še mene in kmalu smo bili že v Ljubljani. Na železniški postaji se nam je priključil še en tovariš. Vsi smo bili skupaj in kolikorkrat sem nas prešteval, nas je bilo k sreči vedno vseh pet — dve prikupni tovarišici in trije... tovariši.

Kako smo se vozili? Povedal bom le to, da smo čakali na postajah in se z vlakom „guncali", zlasti od Pragerskega naprej, najmanj 10 ur. To je vse kar je bilo in kar ni zanimivega.

PRED MURSKO SOBOTO

Kdo se je prvi med vožnjo prebudil, se ne spominjam več, vem le to, da nas je vse pokonci spravil, češ, zdaj pa ogledujte naše Prekmurje. Ko smo nekaj časa gledali neskončno ravnino Prekmurja, smo drug za drugim vzkliknili: „Zanimivo!" Prmej..., sem rekel, da je toliko ravnine, si nisem mislil. Le kako so me prepričali v šoli, da je zemlja okrogla. Gorenjc, ki še ni videl Prekmurja, si te pokrajine skoraj ne more predstavljati.

Kmalu smo opazili dvoje, kar je značilno za Prekmurje: vodnjake in mline. Zlasti mlini naredijo prekmursko pokrajino romantično. Kakšni so ti mlini? Mlin, mlinska kolesa, skratka vse kar sestavlja mlin, je pritrjeno na dveh čolnih, ki sta spet pritrjena k bregu Mure. Sicer pa je že tudi sam pogled na Muro svojstven — precej široka, temna, malo kalna in potuhnjeno tiha voda. Kot smo slišali, Mura zelo rada ob deževnih dnevih naraste in prav zaradi tega so mlini na čolnih, ker bi sicer voda lahko vanje vdirala.

Vlak je obstal in sprevodnik je kot običajno, glasno zatulil: „Murska Sobota!"

V MURSKI SOBOTI

Pri izhodu železniške postaje se nas je vseh pet zbralo in skupaj smo jo mahnili v mesto. Sonce je z močjo pripekalo, mi pa, če več smo popili, bolj smo se potili.

Nisem še povedal, da smo šli v Soboto na prijateljski obisk in sicer na uredništvo k novinarjem in sodelavcem časopisa „Obmurski tednik" (zdaj se je že preimenoval v „Pomurski vestnih").

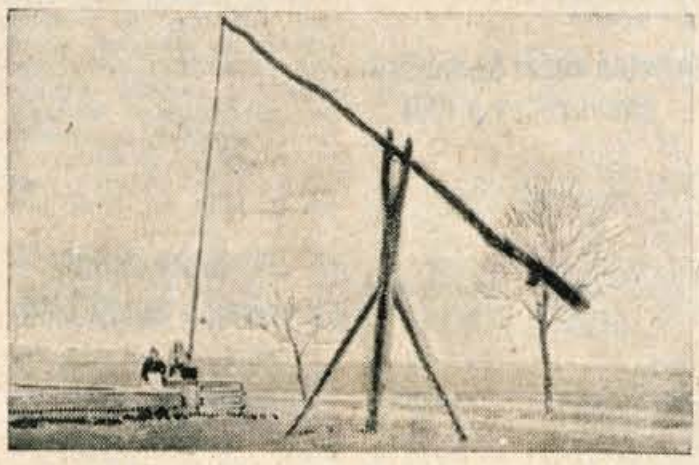

Vodnjak, ki je značilen za Prekmurje

Naši gostitelji so bili prav takrat precej vpreženi — bil je „Pomurski teden", zato smo morali porabiti vse naše detektivske sposobnosti, da smo jih našli. Sicer bi tega ne bilo potreba, če bi se točneje dogovorili. Srečanje je bilo prisrčno in vse kar je bilo potem, je samo dokaz res prijateljskega obiska.

NA POMURSKEM SEJMU

Kot je vsako leto Gorenjski sejem, tako imajo tudi v Murski Soboti vsako leto gospodarsko razstavo, ki je imela letos prvič naslov „Pomurski sejem". Na razstavi, ki je bila vzorno urejena in ki smo si jo z velikim zanimanjem ogledali, smo videli marsikaj, zlasti pa smo lahko opazili velik napredek Prekmurcev v gospodarstvu, industriji in kmetijstvu, prav tako pa nas je navdušilo njihovo narodno in le za njih značilno ročno delo. Razstava je bila v gimnaziji, katere poslopje je eno najlepših v Slovenji.

NA BALKONU GIMNAZIJE

Najlepši razgled po Murski Soboti in po Prekmurju smo imeli z balkona gimnazije, saj je ta stavba daleč naokoli najvišji vrh Prekmurja. Balkon je že skoraj na gimnazijski strehi in če se dobro spominjam, je v petem nadstropju. Tovariši iz Murske Sobote so nam tu pokazali masikatero zanimivost, še več pa so nam jih povedali. Premalo imam prostora, da bi lahko vse to napisal, zato bom omenil le tisto, o čemer se Murska Sobota najbolj razlikuje od ostalih naših gorenjskih mest.

Površina Murske Sobote je zelo velika, in kot so nam povedali je po površini tretje največje mesto v Sloveniji. Kar pa je najbolj zanimivo pri tem je dejstvo, da ima Sobota sorazmerno majhno število prebivalcev — 6 tisoč. Da je pa površina mesta kljub temu tako velika, si ni težko predstavljati, če vemo, da je večina hiš pritličnih ali enonadstropnih in da je najožja ulica široka približno 6 metrov in da znaša skupna dolžina vseh ulic v Soboti 21 km. Na žalost pa so vse te ceste podobne panonskim — netlakovane so in zelo prašne. Gorje, če se v lepem vremenu srečata z avtomobilom. Medtem pa je središče glavnega mesta Prekmurja tako lepo in mogočno, s kakršnim se ponaša lahko le malokatero mesto v Sloveniji.

PRISRČNO SLOVO

V nedeljo smo vstali že zarana, se umili in nališpali kot doma, seveda nekateri bolj nekateri manj, skratka po potrebi ter hiteli izkoristiti zadnje urice, da si ogledamo kar se še ogledati v tako kratkem času da. Na paviljonih razstavnega prostora smo kupili za naše najbližje majhne spominčke in nato hiteli na dopoldansko slavnostno zborovanje, na katerem je imel slavnostni govor predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher.

Ura je bila poldne. Za belo pogrnjenimi mizami smo imeli slavnostno prijateljsko kosilo, se še marsikaj pogovorili in ko smo prejeli še lepa spominska darila, so nas spremili na postajo, kjer smo se prisrčno poslovili z željo na skorajšnje svidenje. Povedati vam moram, čeprav smo bili z našimi tovariši iz Murske Sobote skupaj le en dan, je bilo slovo pri nekaterih že precej težko.

FaBo

ZANIMIVOSTI

FRANCIJA, NAJVEČJI PROIZVAJALEC MLEKA

Kot piše Bilten za kmetijstvo in statistiko, je v preteklem letu Francija proizvedla največjo količino mleka v Evropi. Leta 1954 je Francija proizvedla 18 milijonov 600.000 ton mleka, kar pomeni za 1,100.00 ton mleka več kot leta 1953. Na drugem mestu proizvajalcev mleka v Evropi je Zahodna Nemčija (17,540.000). Največji proizvajalec mleka na svetu pa so ZDA, ki so lansko leto proizvedle 56,110.000 ton mleka.

TOVARNA AVTOMOBILOV „CHEVROLET" JE IZDELALA 33 MILIJONTI AVTOMOBIL

29. junija je tovarna avtomobilov Chevrolet slavila velik dogodek. Izdelala je avtomobil, ki ima zaporedno številko 33 milijonov. Po podatkih, ki jih je tovarna dosegla v tem letu pa sklepajo, da bo dosegla v letošnjem letu rekordno proizvodnjo svojih avtomobilov. Samo v prvih šest mesecih je že izdelala 1,150.000 raznih avtomobilov.

REKORD NA NILU

Helga Weis, 19-letna nemška rekorderka v plavanju se ni ustrašila plavati v vodi, polni krokodilov, na tekmovanju na 10 km dolgi progi. Ta plavalna prireditev je bila pred kratkim na veliki reki Nil. Helga je bila zmagovalec, čeprav se je od velikega napora na cilju komaj še zavedla in to predvsem zaradi velikega strahu, ki ga je preživela med plavanjem. Do danes je plavala brez prestanka na tej progi največ 2 uri.

JAPONSKA IN IZRAEL

Tudi te dve državi ne zaostajata za nekaterimi modnimi comislicami, ki so zelo razširjene v nekaterih zapadnoevropskih državah in v Ameriki. Pred kratkem so izbrali Miss Japonske, skoraj istočasno pa je bila izbrana tudi Miss Izraela. Modne hiše v teh dveh državah vlagajo precejšnja sredstva za reklamo prireditve, posebno danes, ko je konkurenca na tržiščih s tekstilnimi blagi vedno večja.

... Maščevanje slona ...

Že iz pripovedovanja je marsikomu znano, da slon ne pozabi tistega človeka, ki ga razžali. Zelo zanimiv slučaj, kako se slon maščuje, se je pripetil tudi v cirkusu Hagenbeck.

Cirkus je gostoval v nekem belgijskem mestu. Kakih sedemnajst let star študent si je ogledoval živalski vrt. Ko je prispel do slonov, si je tu privoščil tvegano zabavo. Med različne poslastice je zavil še gorečo cigareto ter vse skupaj dal slonu v rilec. Nič hudega sluteča žival je vse skupaj nesla v žrelo. Pri tem si je slon opekel jezik, ki je zelo občutljiv. Takoj je slon začel zasledovati storilca, ki je končno le komaj in komaj ušel v neko vežo.

Kakih štirinajst dni po tem dogodku je cirkus gostoval v nekem sosednjem mestu. Nekega dne so odgnali slone na kopanje k bližnji reki. Nenadoma pa je eden od slonov postal močno pozoren in je ostro opazoval gručo fantov, ki so se kopali v bližini. Brez naglice in očividno čisto mirno se je slon podal proti gruči fantov. Nepričakovano pa je zgrabil enega izmed teh fantov in odkorakal s preplašeno žrtvijo daleč v vodo. Slon je prijetega fanta nekajkrat potopil pod vodo, končno pa ga v velikem loku vrgel daleč od sebe v reko. Nato se slon ni več brigal za nesrečneža in je odšel nazaj v družbo ostalih slonov.

Ko so ta slučaj raziskali, so ugotovili, da je slon kaznoval prav tistega študenta, ki je slona pred 14 dnevi razdražil z gorečo cigareto.

Slon ga je torej zopet prepoznal in je kljub njemu prizadeti krivici hudodelca le zelo milo kaznoval, saj se mu nič ni zgodilo, samo malo se je preplašil in nekaj vode je popil.

9

— Če bi zasedli vladno palačo na Dunaju, radioddajno postajo, vojašnice, oblastne urade po mestih namesto tovarn in nepomembnih zgradb bi se jim revolucija posrečila in imeli bi danes rdečo Avstrijo... Ha, niso znali...

Se je listal po aktih, nato pa jih je odrinil.

— Zdaj vem dovolj! Odlično je igrala ptičica! Zdaj bom zaigral jaz, — in zgrabil je gumijevka ter zarezal z njo v zrak.

Nekajkrat je ponovil to kretnjo.

— Lepo bo padala po tvojem telesu, lepotica!

Minevale so ure. Hitreje, kakor je pričakoval. Zvečer mu je agent pripeljal Helgo.

Stopila je predenj in rahlo vznemirjena bila še lepša, da je moral odmakniti pogled.

— Kakšne neumnosti pa uganjaš, ljubi? je rekla.

— Za vas nisem noben ljubi. Sedite in molčite!

Dal je poklicati kmeta Kokoschinegga, ki je že ves popoldan čakal v predsobi.

Ko je kmet — Parteigenosse und Ortsgruppenführer — Kokoschinegg vstopil, je Adler vstal in mu namignil na Helgo:

— Je ta?

Kmet je pogledal devetnajstletno lepotico in jo motril. Sedela je, kakor da bi bila užaljena in ne razumela ničesar, kaj se z njo dogaja.

— Dobro se zna pretvarjati, je pomislil Adler. Nič čudnega, da me je s svojo igro omrežila. Toda zdaj ji pokažem, kdo smo mi Geheime Staatspolizei!

— Je ta? — je ponovil vprašanje:

Kmet še vedno ni odgovoril. Ni vedel ali je ali ni.

Blondinka je.

Tudi oblečena je tako kakor ona. To se pravi: po mestno.

Da pa bi mogel priseči, da je to dekle tista, ki jo je zalotil pred mesecem v pogovoru z ujetnikoma, tega ni mogel.

Gledal je gestapovca, čigar pogled se je srepo upiral vanj, kakor da bi mu hotel že z obraza razbrati pričakovani odgovor. Ta pogled pa je »Parteigenosse und Ortsgruppenführer« Kokoschinegg drugače tolmačil. Zdelo se mu je, kakor da ga ošteva, kakor da mu očita: Tak tič si. In član NSDAP si. Še več. Ortsgruppenführer. A si bil tako nemaren, da si pozabil, kaj je budnost. Pozabil prvo in največjo dolžnost, ki jo zahteva od tebe stranka. Nisi pazil na ujeta Angleža. Nisi pazil, kdo občuje z njima. Ti sam si zato kriv, da sta pobegnila! Ti boš odgovarjal zato! Tebe dam zapreti! V taborišče te pošljem! Tam boš crknil. Crknil! Zaslužil si to!

Parteigenosse und Ortsgruppenführer der NSDAP Kokoschinegg je odmaknil oči od ostrega in prodirnega gestapovčevega pogleda in se zagledal zopet v dekle.

Plavolaska je.

Seveda. Prav tako pričesko je imela.

Telo vitko.

Seveda. Vitka je bila.

Hm!

Sedaj so jo ujeli. Zaprli.

Če bi ne bila v zvezi z banditi in pobeglima ujetnikoma, bi je ne. Prav gotovo so jo zasačili, ko je novačila za bandite druge ujetnike.

Oči!

Postava!

Seveda!

Seveda!

Ona je! Ona!

— Je ta? — je v tretje ponovil Fritz Adler; zdaj že nestrpno.

Kmet je prikimal.

— Lahko greste, Kamerad Kokoschinegg.

Odšel je, ko je z iztegnjeno dvignjeno desnico pozdravil:

— Heil Hitler!

Vrata so se zaprla za njim.

Fritz Adler, vodja oddelka za zatiranje partizanstva in podtalne uporniške dejavnosti, se je obrnil proti svoji bivši ljubici Helgi in uradno pričel:

Pripovedujte, kako ste pomagali pobegniti Angležema in kam ste ju odpeljali?

— Ne razumem, — se je začudila Helga.

— Ne razumete? — in udaril jo je z bičem.

Helga je kriknila.

— Dragi!

Udaril jo je še enkrat. Tokrat je zamahnil močneje.

— Morda se še spominjate, kaj se je zgodilo včeraj popoldne?

Helga je molčala.

Bič je padel v tretje. Tokrat čez obraz.

Helga se je opotekla, a prestrašila se ni. Udarec čez obraz je ranil njen ženski ponos. Vzravnala se je in pljunila predenj:

— Svinja!

Psovka mu je vzela sapo. Kakor besna zver je navalil nanjo in jo začel daviti. Prsti so se zadrli v njen lepi vrat. Tedaj so se odprla vrata in v sobo je vstopil Fritzov prijatelj Kurt, ne da bi potrkal. Prizor ga je osupnil.

— Kaj počenjaš, Fritz?!

Odtrgal ga je od Helge.

— Pusti me!

Hotel je odriniti Kurta, a ta je s svojim hrbtom zaščitil Helgo. Pomirjevalno je vprašal:

— Kaj se je zgodilo, Fritz?

— Dal me je aretirati! — je zahropela Helga.

— Aretirati?

— Zakaj?

Fritz je izbruhnil:

— Zato ker je banditska vohunka in je včeraj speljala dva Angleža iz ujetništva.

— Kako? je začudeno vprašal Kurt.

— Da. Včeraj popoldne.

— Nemogoče! Saj je bila vse popoldne z menoj in Erichom. Pri jezeru smo bili Večerjali smo skupaj, nato pa sva jo spremila k Moserju, kjer sta se najbrž sestala vidva.

Vodja oddelka za zatiranje partizanstva in podtalne uporniške dejavnosti Fritz Adler je strmel. Oči so mu sijale kakor blaznežu.

Ali naj verjame prijatelju?

Morda je tudi on izdajalec?

Nič čudnega bi ne bilo. Fronte se rušijo. Partizanstva ne morejo iztrebiti in verjetno bodo partizani prvi zasedli Koroško ob razsulu. In zato si Kurt — njegov najzvestejši prijatelj hoče z izdajstvo rešiti življenje.

Tako je!

Da!

Tako je!

— Tudi ti si izdajalec! — je zakričal nad Kurtom.

Kurt pa je ostal miren.

— Fric! Bolan si. Preveč delaš. Ali pa si obupal nad položajem in ne verjameš več v zmago. Zberi se! Zberi! In opraviči se Helgi! Našli bomo sled za ujetnikoma in prijeli tudi tistega, ki jima je pri pobegu pomagal.

Tako ga je tolažil Kurt, čeprav je vedel, da ne bodo nikogar našli. Od pobega je že več kakor štiriindvajset ur in v tem času sta bila ujetnika lahko že peš v Karavankah, ki so jih držali partizani.

Bilo je nekoliko drugače, kakor je menil Kurt. Rosita, Danica in Angleža so se srečno pripeljali s popoldanskim vlakom do Jesenic. Dobro kilometer od jeseniške postaje se je Angležema odprla pot v svobodo. Poslovila sta se prisrčno od Rosite in Danice. Njun beg se je posrečil.

8 let Radio-kluba v Kranju

Med najboljšimi v Sloveniji

Kranjski radio-amaterji slavijo letos 8. leto obstoja svojega kluba. Obiskal sem jih v prostorih, kjer delajo, se z njimi na kratko pogovoril ter jih opazoval pri njihovem delu.

Delo kluba, v katerem je okoli 70 članov, je predvsem pri radio prejemniku in oddajniku. To sta dva večja aparata, s katerimi se lahko pogovarjajo s skoraj vsemi njim enakimi klubi po svetu. Vendar pa njihov prejemnik in oddajnik še nista tako močna, da bi lahko oddajali in sprejemali ter si telegrafirali tudi s svojimi radio-amaterskimi tovariši iz prekooceanskih radio-klubov.

YU 3 BDE je šifra, ki jo imajo Kranjčani. Ker je potrebno za pogovor s katerimkoli radio-klubom poznati vse Morsejeve znake za telegrafiranje in se seveda tudi zelo dobro spoznati na aparate, saj je večkrat težko dobiti zvezo z radio-amaterji iz tujine, ima radio-klub vsako leto telegrafske tečaje. V medklubskih pogovorih pa imajo člani radio-klubov tekmovanje. Komur uspe dobiti večje število zvez in se po določenih znakih pogovoriti, je najboljši. To tekmovanje imajo vsi radio-amaterji po vsem svetu. Prav v tem pa je draž vsakega posameznika, člana radio-kluba, da se izpopolni v svojem znanju toliko, da se usposobi za take pogovore. Zato pa mora vsak član uspešno zaključiti več razredov, če jih smem tako imenovati, radio-amaterskega znanja, od pripravniškega, tretjega in drugega do prvega razreda.

Telegrafist pri radio-oddajniku in sprejemniku

Člani radio-kluba pa se seznanjajo v svojem krožku tudi z vsemi ostalimi zanimivostmi in znanostjo, ki je v zvezi z radio tehniko. Razen tega pa klub skoraj vsako leto prireja tudi tečaje za vojne rezervne telegrafiste. Mnogo pa je še manjših podrobnosti, s katerimi se bavijo radio-amaterji — Kranjčani, ki so kljub mnogo slabšim pogojem kot jih ima marsikatero društvo v Sloveniji, med najboljšimi in najdelavnejšimi v Sloveniji.

Vsako leto imajo radio-amaterji teden radia, ki je v spomin na velikega moža, Nikola Tesla, začetnika radio tehnike, in prav ta teden — od 10. do 17. julija — je tisti, v katerem se bodo oddolžili njegovemu spominu.

F. B.

Kamniški šahisti za občinski praznik

Šahovski moštveni brzoturnir v počastitev občinskega praznika bo 24. julija v Kamniku za prehodni pokal SZDL, ki ga brani „Solidarnost" — Kamnik.

Strelci z Visokega delajo z velikim poletom

Majhno število strelcev je bilo na Visokem, ki so imeli za to športno panogo veliko veselje. V svoje vrste so pritegnili še nekatere tovariše, sovaščane. Kmalu jih je bilo toliko, da so imeli vedno večjo željo po ustanovitvi strelske družine. To jim je tudi uspelo in so postali že od leta 1952. organizirani strelci. Družina se imenuje „Sajevic Alojzij - Kokra"; to je ime borca, ki je žrtvoval svoje življenje za svobodo v bojih na Primorskem.

Visoška strelska družina je bila nekaj časa zelo aktivna in ena izmed najboljših vaških strelskih družin. Vendar pa ni nihče pričakoval, da bo njihovo veselje do športnega streljanja po ustanovitvi strelske družine tako hitro, lahko rečemo, skoraj prenehalo. Tako bi se kmalu zgodilo, da bi bila strelska družina z Visokega letos razpuščena. Toda do tega ni prišlo in kot se je kasneje pokazalo, je bilo to predvidevanje visoškim strelcem le nekak opomin, ki je imel za posledico razveseljivo dejstvo, da je strelska družina po tem začela delati s takim poletom, kakršnega visoški strelci še nikdar niso imeli. Strelska družina „Sajevic Alojz - Kokra" je na novo zaživela. Približno 70 članov, mladincev in pionirjev je začelo s treningi skoraj vsak dan, večkrat pa se strelci udeležujejo tudi raznih tekmovanj in to mnogokrat s prav zadovoljivimi rezultati.

Že pretekli mesec so si strelci s prostovoljnim delom naredili strelišče z 200 m dolgim jarkom. Še ta mesec pa bodo verjetno končali z deli na strelišču s 100 metrskim jarkom in na baraki, ki bo namenjena samo športnemu udejstvovanju strelcev z Visokega. Iz vsega tega vidimo in lahko sklepamo, da bodo športniki strelske družine „Sajovic Alojz - Kokra", če bodo nadaljevali svoje delo s takim poletom kot ga imajo sedaj, lahko kmalu med najboljšimi strelskimi družinami na Gorenjskem.

FaBo

Pred 14 dnevi so kamniški planinci razvili prvi planinski prapor v Sloveniji

Taborniki iz Kranja v Fažani pri Puli

Med mnoge naše lepote in znamenitosti spada nedvomno obala Istre — Pula z bližnjo vasico Fažano. Ta kraj so si izbrali za svoje taborjenje kranjski taborniki. Nasproti Brionskih otokov je nastalo naselje šotorov, pravi eldorado za taborjenje. Kdor je bil prvič pri postavljanju šotorov, ureditvi vsega potrebnega in prostorov, kjer bodo prebivale tri izmene naših otrok, se je moral čuditi. Hitro so zrasli iz tal šotori, bila urejena kuhinja, ambulanta, jedilnica z mizicami pod borovci, igrišča za odbojko, večerni taborni ogenj, prostor, kjer otroci preizkušajo svoja znanja v resnih in šaljivih oblikah.

Zamislite si 42 šotorov za 120 oseb, tako da pridejo na šotor po tri osebe. Vsak šotor ima ali zložljive postelje ali pa pograde z žimnicami ali slamaricami; tako da ni otroka, ki bi spal na tleh, in lahko si predstavljate, da je že to mala vas, katera je tudi upravno razdeljena po vodih, ki so pod nadzorstvom že starejših, preizkušenih tabornikov. Kuhinja lahko skuha hkrati za 200 oseb okusne in tečne hrane. Jedilni list sestavlja nekaj ljudi z bolniško sestro in tudi sadja je dovolj. Ob takih ljudeh je disciplina nujna, zato imajo tudi točno določen red: zjutraj vstajanje ob sedmih, takoj nato jutranja gimnastika, nato umivanje, pospravljanje šotorov, dviganje taborne zastave, kopanje, seveda ne smem prezreti zajtrka in kosila, po kosilu pranje posod, obvezno spanje do 14. ure, po spanju kopanje, športne igre ali kake druge zabave. In še in še bi lahko naštevali kaj vse delajo ti mladi taborniki.

Večkrat imajo tudi izlete v bližnjo okolico s parnikom, v načrtu pa imajo ogled Brionskih otokov, Pule itd., tako da otroci spoznajo tudi našo Istrsko obalo.

V. S.

Pogovor s taborniki

Skrb za zaščito planinske flore, naj bi bila njihova važna naloga

Že dolgo sem si želel pogovarjati s taborniki, da in končno sem le dobil vse zbrane. Oprezno sem jih pričel spraševati, toda bilo je odveč. V trenutku smo bili v prijetnem pogovoru.

Taborniška organizacija obstoji v Škofji Loki že poldrugo leto, toda šele v zadnjem času občutimo njeno delo tudi netaborniki. Ustanovljena je bila takorekoč „po šolski liniji". Vendar pa je bilo vodstvo (profesorji) preobloženo z delom in s svojo preveliko avtoriteto nekako zaviralo ustvarjanje tistega prijetnega in tovariškega vzdušja, ki je značilno za tabornike. Članov je bilo vedno mani, namesto da bi jih bilo vedno več. Ob prvem obračunu dela jih je bilo le šest. Povabili pa so na ta občni zbor tudi člane, ki so izstopili. Takrat so postavili organizacijo na širšo osnovo, pritegnili so predvsem vajenško in delavsko mladino, tako da imajo sedaj že štiri vode v družini: najmlajše — „Čebelice", dva voda dečkov in vod deklic: torej okrog 50 članov.

Izza Lubnika je že pogledovala luna, ko smo se odpravili na domovanje loških tabornikov. Na svojem sicer ozkem zemljišču med Selško Soro in potokom - na „taborniškem polotoku" — so si postavili lično hišico, bodoči center.

— Kdaj ste pričeli z delom v obnovljeni organizaciji?

— Takoj po občnem zboru. Kmalu po tem smo organizirali prve taborniške izpite, združili smo jih z enodnevnim izletom na Osojnik.

— In gorska straža?

— Seveda jo imamo, sedaj šteje četa čuvarjev zaščitenih cvetlic 10 članov. Priredili smo tudi izlet v Gonte in opozarjali izletnike, naj ne trgajo celih šopov zaščitenih cvetlic.

Toda moje radovednosti še ni bilo konec: „Kje ste se pokazali v javnosti?", sem vprašal prijaznega predstavnika.

— Za prvega maja smo zakurili kres na Krancelju, sodelovali smo na majskem mladinskem praznovanju v Kranju in na Starem vrhu. Nosili smo tudi pozdrave Titu za rojstni dan. Sedaj pa se pripravljamo za taborniški zlet v Ljubljani.

— Pa bodoče delo?

— Predvsem hočemo lepo urediti naš novi dom, svoj košček zemlje; pripravljamo pa tudi velik javni tabor za Turistični teden.

Šumenje Sore se je zgubljalo v tiho noč. Rahel veter je kdaj pa kdaj zavel skozi špranje v novi bajtici in nas priganjal domov. Toda težko je zapustiti prijetno družbo. Na poti domov smo govorili tudi o težavah. Šele sedaj so dobili nekatere stvari, ki jih je vse do sedaj zadrževalo staro vodstvo, premalo šotorov, denarja itd. Z uvidevnostjo drugih in z lastnim delom pa bodo premagali tudi te težave, saj so mladi, polni življenja.

Spomnil sem se, kako smo v prvih letih po vojni organizirali taborjenje na lastno pest, kako smo si želeli potovanj itd., danes pa za vse to skrbi taborniška organizacija.

Nagradna križanka

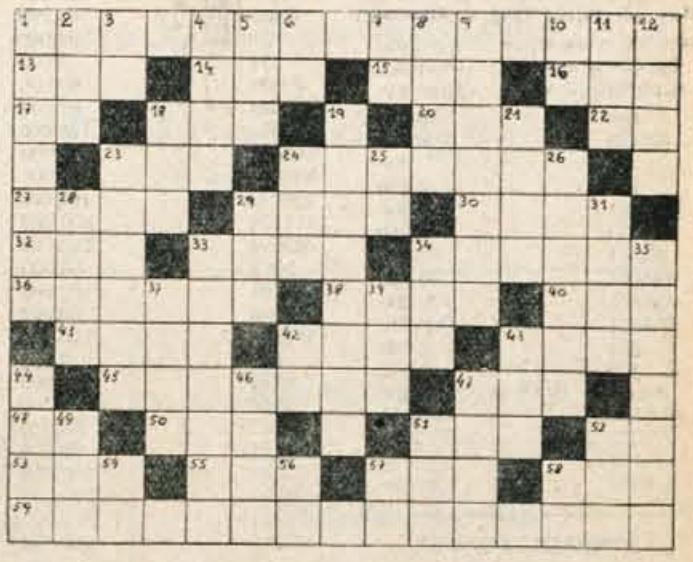

Vodoravno: 1. in 59. vzklik ob 22. juliju, 13. veznik, 14. jeza, 15. velika družabna zabava, 16. zna, 17. skrajni del celine, 18. lope, 20. predlog, 22. površinska mera, 23. naplačilo, 24. ime nogometnega kluba, ki se je preimenoval v Triglav, 27. žensko ime, 29. nevestina oprava, 30. moško ime, 32. pesniški deli, 33. glasbena označba za pevski ali instrumentalni nastop ene osebe z enim instrumentom, 34. oślatam, 36. puška ni prazna, temveč je . . ., 38. je tisto, s čemer merimo, 40. žensko ime, 41. časovna enota, 42. znana opera italijanskega komponista, 43. postava, rast, život, 45. nekdanja oblika vladavine, 47. se pretaka po žilah, 48. soglasnik s prizvokom, 50. umetniško delo likovne umetnosti, 51. kanon, 52. vprašalnica, 53. podzemlje pri starih Grkih, 55. prislov, tudi kazalni zaimek, 57. važen gradbeni element, ki razbremenjuje in prenaša maso zidov na stebre in podporne nosilce, 58. sorodnik.

Navpično: 1.ljudski, izhaja iz naroda, 2. ženski glas, 3. nji, 4. kazalni zaimek, 5. pri 100 stopinjah voda . . ., 6. začetnici imena in priimka hrv. književnika; piše povesti (Ljudje iz Surjenev), romane in članke, 7. predlog, 8. zgodaj zjutraj, 9. grdo o nečem govoriti, 10. medmet, 11. poseduje, 12. pisalna potrebščina, 18. časovna enota, 19. narediva škodo, 21. danes zjutraj, 23. prebivalec države v prednji Aziji, 24. luža, mlaka, 25. egipčansko božanstvo, 26. preden sprožimo petelina na puški, ga moramo . . ., 28. drag kamen, 29. udav, damski ovratnik iz kožuhovine, 31. veletrgovsko podjetje v Ljubljani, 33. narediti, 34. ura (latinsko), 35. olive, 37. prislov, brez tega, 39. moško ime, 42. žrebec po turško, 43. kmečko orodje, 44. organiziran napad tlačanov proti njihovim vladarjem, 46. dvorni norček, 47. umetno trdo gorivo visoke kalorične vrednosti, 49. doba, vek, 51. pisemska kratica, 52. lijak, 54. Kmetijska zadruga, 56. kratica za kulturno društvo, 57. začetnici priimka in imena srbskega književnika (zanimivi so njegovi potopisi Pisma iz Nemčije, Italije, Švice itd.), 58. predlog (hrv.).

Vse reševalce opozarjamo, da pošljejo svoje rešitve na uredništvo časopisa „Glas Gorenjske" do 25. julija, kjer bo isti dan tudi javno žrebanje ob 15. uri.

NAGRADE:

1. Din 2.000.—
2. Din 1.000.—
3. in 4. Din 500.—
5. in 6. knjižna nagrada

Kdor ne uboga . . .

Nekoč je živela majhna deklica, ki je bila hudo trmasta in radovedna, in če so ji starši kaj veleli, jih ni poslušala. Kako bi se ji torej moglo dobro goditi!

Nekega dne je dejala svojim staršem: „Marsikaj sem že slišala o gospe Jeri, vseeno bi jo rada enkrat obiskala; ljudje pripovedujejo, da je na njenem domu nenavadno čudno, in pravijo, da je v njenem domu mogoče videti tolikanj redke stvari, da nikjer tega. Res, že ne morem krotiti svoje radovednosti!"

Starši so ji strogo prepovedali hoditi k njej, rekoč:

„Gospa Jera je hudobna ženska, počenja nezaslišane vragolije in če boš proti naši volji odšla k njej, nisi več naš otrok."

Toda deklica se ni ozirala na prepoved svojih staršev in je svojevoljno odšla k stari gospe Jeri.

Ko je bila prispela h gospe Jeri, jo je ta vprašala:

„Zakaj si pa tako bledolična?"

„Ah", je odgovorila deklica, tresoč se po vsem telesu, „tako zelo sem se prestrašila tega, kar sem videla pri vas."

„Kaj le si videla tako groznega?"

„Na vaših stopnicah sem zagledala črnega moža."

„To je bil vendar oglar."

„Potem sem videla zelenega moža."

„No, to je bil lovec."

„Oh, gospa Jera, kljub temu me je strah: ko sem namreč gledala skozi okno, nisem videla vas, marveč samega peklenščka z ognjeno glavo."

„Oho!" je dejala starka, „potemtakem si utegnila videti čarovnico v njenem pravem lišpu in sijaju, že dolgo sem čakala nate in si te od srca želela, imeti te hočem, da mi boš svetila."

Tedaj je deklico spremenila v poleno in ga vrgla na ogenj. Ko pa je to zaplamtelo z vsem žarom, je čarovnica sedla k plamenu in se grela. Mela si je roke in govorila: „To pa zares enkrat svetlo sije!"

Tako se torej godi neubogljivim in preveč radovednim otrokom.

Za bistre glavice

Nagradna križanka

Do prve debele črte vpišite besede, ki pomenijo: 1. kaj ima vsakdo, rojstni kraj; 2. naplačilo; 3. še nerabljen; 4. domača vprežna žival; 5. velika lesena posoda; 6. atletska disciplina; 7. veznik; 8. slap, vodopad; 9. število.

Skozi ves lik pomenijo besede: 1. priljubljena družabna igra (na majhnih lesenih ploščicah so pike); 2. prebivalec azijske države; 3. najnovejša vest; 4. izbirati; 5. odločati o pravici ali krivici; 6. vsaka tekočina je . . .; 7. sozvoki; 8. jih imamo vsi v ustih; 9. dvoštevilčno število, ki je sestavljeno iz dveh enakih računskih znakov, kot je številka pod 9. do prve debele črte.

Če ste vpisali v lik pravilne besede, vam bodo prve črke, brane od zgoraj navzdol, povedale ime praznika, katerega bomo praznovali 22. julija.

Dragi pionirji, opozarjam vas, da morate poslati rešitev nagradne križanke na uredništvo časopisa „Glas Gorenjske" najkasneje do 23. julija. Za moje prijatelje, pridne reševalce, pa sem pripravil tri nagrade, po eno lepo knjigo. Pridno rešujte!

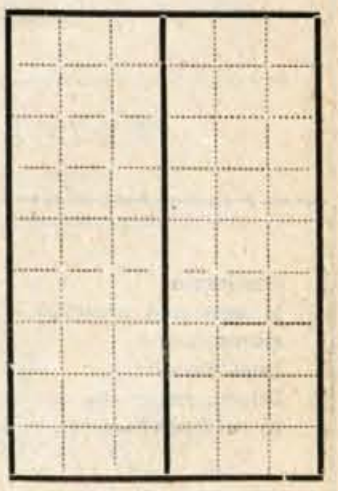

Vas vse najlepše pozdravlja

vaš Kosobrin

Jugoslovanska loterija

POROČILO O ŽREBANJU SREČK 74. KOLA (PLAN 1) dne 10. julija 1955 v Šibeniku

Srečke, ki se končujejo s spodaj označenimi štev.	so zadele dobitek dinarjev
850	10.000
369790	100.000
1	200
361	2.200
481	2.200
621	5.200
63711	60.200
163001	100.200
258371	100.200
272821	200.200
202	3.000
402	3.000
82312	80.000
281362	100.000
309772	100.000
491112	100.000
9453	20.000
2683	40.000
1663	40.000
79913	60.000
337253	100.000
314	2.000
35234	60.000
57094	80.000
237084	100.000
485814	100.000
363634	100.000
099764	100.000
116324	200.000
453304	600.000
5395	50.000
565405	100.000
00496	80.000
173216	100.000
807	5.000
3707	20.000
2107	30.000
0677	50.000
54177	60.000
101437	100.000
473597	100.000
192917	100.000
423277	200.000
8	200
28	1.200
378	2.200
8068	20.200
45178	80.200
123418	100.200
3339	20.000
7789	30.000
6269	30.000
49469	60.000
31169	80.000
556789	100.000
240029	100.000
210929	100.000
511639	200.000
356789	200.000
412849	400.000
063319	800.000

Skupno je bilo izžrebanih 132.148 dobitkov v skupnem znesku 80,400.000 dinarjev.

STRELCI, POZOR!

Okrožni strelski odbor Kranj obvešča vse strelske družine na Gorenjskem, da se vrši okrožno prvenstvo za člane in mladince (vojaška puška in pištola) v nedeljo dne 17. 7. 1955 na strelišču na Jesenicah; za članice (malokaliberska puška) pa v nedeljo dne 17. 7. 1955 na strelišču v Tržiču.

Začetek tekmovanja je obakrat ob 8. uri zjutraj.

Pravico nastopa imajo vsi člani, mladinci in članice, ki so izpolnili pogoje v smislu objave oziroma programa Strelske zveze Slovenije, ki je bil objavljen v glasilu „Strelec" št. 5-6 in da so poravnali članarino za leto 1955.

OBJAVE - OGLASI

• Mali oglasi

Prodam kravo mlekarico, Sp. Besnica 50, Kranj.

Prodam 8 mesecev brejo mlado kravo. Stražišče 123.

Prodam rodovniško kravo s teletom. Grašič, Strahinj 12, Naklo.

Prodam lepega psa volčjaka, 1 leto star, dober čuvaj. Zupan Alojz, Kalvarija 94, Kranj.

Takoj kupimo vsako količino Ia lesnih vijakov s ploščato glavo, dimenzije 23/5 mm, 23/7 mm in 23/10 mm. Ponudbe poslati na „Elan", Begunje.

Sprejmemo več ročnih ključavničarjev vojaščine prostih in komercialnega korespondenta (-ko) z znanjem strojepisja in stenografije, lahko tudi absolvent trgovskega tehnikuma — začetnik. Plača po tarifnem pravilniku in dogovoru. Javiti se na upravi podjetja. — Puškarna — Kranj.

Iščemo skladiščnika za gotove izdelke in surovine. Prednost imajo Tržičani in okoličani. Plača po dogovoru. Nastop službe takoj, ali 1. avgusta 1955. Vse informacije se dobe v pisarni podjetja Pekarija Tržič, lahko tudi pismeno.

Hotel Evropa **sprejme** strežno osobje za „Kranjski dvor".

Vajenca **sprejmem** takoj. Lah Franc, mizar, Vodice 106.

Takoj dobi službo elektrovarilec. Stanovanje zagotovljeno za samca. — „Elan" — Begunje pri Lescah.

V uk sprejmemo takoj vajenca za pleskarsko obrt. „Elan", Begunje pri Lescah.

Našla sem otroško sivo jopico. — Florjančič, Kranj, Partizanska 3.

Kmetijska zadruga Češnjica, p. Železniki **išče** samostojnega knjigovodjo (-kinjo). Zaželjena praksa. Nastop službe takoj.

Dentist Holchaker, Kranj **ne sprejema** stranke od 18. do 30. julija 1955.

Predilnica volne Naklo **obvešča** stranke, da v času letnega dopusta od 15. 7.—8. 8. 1955 ne bo sprejemala in izdajala volne.

Nadalje obvešča, da je znižana cena predenja volne.

Ugodno se proda otroška posteljica. Kranj, Gregorčičeva 19.

Enostanovanjsko hišico v okolici Kranja **kupim** do najvišje cene 400.000. Naslov v upravi lista.

Zamenjam dvosobno stanovanje z vrtom na Kokrici za enosobnega v mestu. Naslov v upravi lista.

Oddam sobo starejši ženski najraje upokojenki. Poizve se v upravi lista.

Obrtno podjetje „Uniforma" — Kranj, Cesta na Golnik 5 **sprejme** 3 dobre samostojne krojače. Plača po tarifnem pravilniku.

Prodam 15 Žnidaršičevih panjev z družinami. Eržen, Zabukovje 2, p. Kranj.

Prodam kompletno spalnico iz mehkega lesa s posteljnimi vložki v dobrem stanju. Naslov v upravi lista.

Zamenjam dvosobno stanovanje v Kranju za enakega v mestu ali okolici. Naslov v upravi lista.

Svarim pred nakupom premičnin in sicer: preprog, posteljnega perila, brisač, servisov (porcelana, steklenine in sličnih predmetov), ki bi jih ponujala Volčič Karolina iz Stražišča pri Kranju, ker so ti predmeti tudi moja last in bi jih kupec moral vrniti. — Volčič Franc.

Podpisana Štular Helena in Štular Jože, stanujoča Sp. Duplje 6, **preklicujeva** in **obžalujeva** vse kar sva žaljivega govorila o Čadež Lovru iz Sp. Dupelj. — Štular Helena in Jože.

• Objave

RAZPIS

Industrijska šola za telegrafsko-telefonske mehanike v Ljubljani razpisuje sprejem učencev v I. razred industrijskih šol za šolsko leto 1955/56 in sicer:

V industrijsko šolo v Ljubljani, oddelek za TT mehanike — 30 učencev.

V industrijsko šolo v Ljubljani, oddelek za monterje zračnih TT linij — 30 učencev.

Kandidati ne smejo biti starejši od 18 let ter morajo imeti najmanj 4 razrede srednje šole.

Sprejemni izpit bodo polagali iz slovenščine, matematike in fizike po programu od I. do IV. razreda gimnazije zaključno.

Kandidati, ki se žele vpisati v eno izmed navedenih šol morajo vložiti prošnjo na Upravo podjetja za PTT promet v Ljubljani in priložiti sledeče dokumente:

1. zadnje šolsko spričevalo,
2. rojstni list,
3. zdravniško spričevalo.

V prošnji morajo navesti v kateri oddelek Industrijske šole žele biti vpisani, socialno in premoženjsko stanje, kraj bivanja in poklic staršev, če ne prihajajo neposredno iz šole pa morajo navesti tudi delo, ki so ga opravljali od izstopa iz šole do vložitve prošnje.

Prošnje je vložiti takoj. O dnevu polaganja pismenega izpita bodo kandidati obveščeni pismeno.

Šola ima internat, stroške vzdrževanja plačajo učenci sami, prejemajo pa v času šolanja mesečno nagrado in sicer v I. razredu po din 2.000.—, v II. razredu po din 2.500.—, v III. razredu po din 3.000.—. Razen tega lahko učenci oddelka za monterje zračnih TT linij, katerih starši ne prejemajo otroških doklad, dobivajo štipendijo od Generalne direkcije PTT v Beogradu.

Ind. puškarska šola v Kranju bo za šolsko leto 1955/56 sprejela v uk dijake, ki so dovršili 4 razrede gimnazije ali osemrazredno osnovno šolo, izjemoma tudi s tremi razredi gimnazije ali z dovršenimi 7 razredi osnovne šole. Prošnji za sprejem je treba priložiti spričevalo, rojstni list in zdravniško spričevalo. Prošnje je vložiti čimpreje, najkasneje pa do 5. septembra. — Ravnateljstvo.

Študijske štipendije SPK LOMO Kranj

Komisija za štipendije pri SPK LOMO Kranj obvešča vse, ki žele štipendije za študij na srednjih, strokovnih in visokih šolah, naj upoštevajo sledeča navodila:

1. Prošnje naj vlagajo le prosilci z območja LOMO Kranj.

2. Prošnje je treba oddati LOMO Kranj, Svetu za prosveto in kulturo (soba štev. 15/II.).

3. Vložiti je treba:

a) Prošnjo z obrazložitvijo in kratkim življenjepisom

b) Izpolnjeno vprašalno polo za štipendiste (dobi se pri KAD in na I. gimnaziji)

c) Potrdilo o premoženjskem stanju

č) Potrdilo o dohodkih članov skupnega gospodinjstva

d) Potrdilo o šolanju, šolskem uspehu in opravljenih izpitih.

4. Prošnje z vsemi potrebnimi potrdili je treba poslati na gornji naslov najkasneje do 25. avgusta 1955, ker kasneje vloženih prošenj ne bomo mogli upoštevati. Prošnjo je treba kolkovati s 30.— din, vse priloge pa s 25.— din, in priložiti takso 20.— din v gotovini.

To velja tudi za lanske štipendiste.

Komisija ne bo upoštevala prošenj z nepopolnimi podatki.

Komisija za štipendije pri SPK LOMO Kranj

Ljudski odbor mestne občine Jesenice

čestita prebivalcem mesta Jesenice in vsemu delovnemu ljudstvu ob DNEVU VSTAJE slovenskega ljudstva. Istočasno pa čestita tudi vsem občanom k občinskemu prazniku — 1. avgustu — z željo, da bi imeli pri nadaljnji graditvi socializma še mnogo delovnih uspehov

BOMBAŽNA PREDILNICA IN TKALNICA V TRŽIČU

POŠILJA OB

DNEVU VSTAJE

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM SLOVENIJE BORBENE IN PLAMTEČE POZDRAVE!

Čestitkam k borbenem prazniku slovenskega ljudstva — Dnevu vstaje — se pridružujejo:

MARKIČ FRANC
KLEPARSTVO
Primskovo 69

SMOLEJ ALOJZ
KLEPAR
Kranj

Jenko Alojz
DEŽNIKAR, Kranj

Pfeifer Peter
ČEVLJAR, Primskovo 89

Bukovnik Franc
GOSTILNA, Hotemože

„Okovje" - Kamna gorica

Podjetje, ki izdeluje pomembne izdelke za široko potrošnjo

Majhno obrtno podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1948

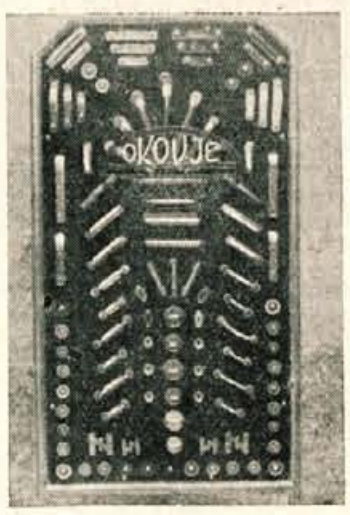

in je takrat zaposlevalo le 3 do 5 delavcev, se je v kratkem času zelo hitro razvilo, tako da je danes v podjetju zaposlenih že 20 delavcev. Tak razvoj podjetja so narekovale potrebe po izdelkih, ki jih izdeluje.

Podjetje poleg pohištvenega okovja, katerega izdeluje v približno 30 različnih vrstah, izdeluje še okenska in vratna nasadila. V zadnjem času je zelo vidno zlasti pohištveno okovje iz nelomljivega „danacryl" stekla.

Izdelke podjetja „Okovje" iz Kamne gorice odkupujejo skoraj vsa podjetja lesne industrije širom naše domovine od Ljubljane do Skoplja. Podjetje „Okovje" pa sprejema tudi manjša naročila za svoje kvalitetne izdelke, za katere že v sedmih letih obstoja ni prejelo nobene reklamacije.

Podjetje je imelo zadnje čase precejšnje težave z nabavo surovin, vendar si je letos te zagotovilo že v zadostnih količinah, tako da bo lahko svoj plan izpolnilo. Večje težave pa je imelo vseskozi s prostori, saj se mora zadovoljiti z majhnim, temnim prostorom, kjer je bil nekdaj hlev in kjer delajo vsi zaposleni pri večjem številu strojev. Uprava in delovni kolektiv pa bosta kmalu rešena tega perečega vprašanja. Še ta mesec bo otvoritev novih prostorov. V kratkem upajo, da bodo dobili še nove stroje, katere že dalj časa težko pričakujejo. Potem

Delavci pri delu, v temnem, majhnem in nezračnem prostoru.

Poslopje, v katerem bo podjetje začelo obratovati verjetno še ta mesec.

računajo, da bodo produkcijo lahko povečali za 100 odstotkov. Prav gotovo pa bodo izdelki obrtnega podjetja „Okovje" iz Kamne gorice, ko bo v novih prostorih vse urejeno, še mnogo kvalitetnejši kot so že, saj bodo za to tudi boljši delovni pogoji.

Vsem delovnim kolektivom in delovnim ljudem ob borbenem prazniku slovenskega ljudstva - DNEVU VSTAJE čestitajo:

GORENJSKA OPEKARNA

DVORSKA VAS

pošta Begunje na Gorenjskem

Delovni kolektiv

„Elan"

tovarne športnega orodja

Begunje pri Lescah

KMETIJSKA ZADRUGA

LESCE PRI BLEDU

„Zadružnik"

zadružno trgovsko podjetje

Radovljica

Tovarna pletenin in rokavic

Bled

PREDILNICA - *Begunje na Gorenjskem*

Gorenjska tovarna čokolade

ISKRENE ČESTITKE TUDI VSEM RADOVLJIČANOM OB NJIHOVEM OBČINSKEM PRAZNIKU!

Lesce pri Bledu

SPLOŠNO MIZARSTVO - Radovljica

Ob občinskem prazniku v Radovljici, želimo vsem občanom pri nadaljnji graditvi socializma mnogo uspehov!

KMETIJSKA ZADRUGA - Radovljica

VSEM RADOVLJIČANOM OB NJIHOVEM OBČINSKEM PRAZNIKU BORBEN POZDRAV!

Restavracija *„Triglav"* JESENICE

K 1. avgustu — občinskemu prazniku — vsem občanom iskren pozdrav!

Podjetje v gradnji

KAMNOLOM

Kamna Gorica

Okovje

Kamna Gorica

KMETIJSKA ZADRUGA

Ovsiše — Podnart

KEM kovinsko, elektro in mehanično podjetje

LESCE

Občinski ljudski odbor PODNART

Vino - Bled

HOTEL JELOVICA

BLED

z depandansami: Mežaklja, Blegaš, Bogatin in izletniško restavracijo Ribno

Za obisk se priporočamo!

GRAND HOTEL

Toplice

BLED

Tovarna čipk in vezenin

★ *Bled*

KEMIČNA TOVARNA PODNART

Tovarna vijakov in žebljev

Plamen **KROPA**

Zadružna mlekarna Čirče

VINO „GORENJKA" JESENICE

Iskrene čestitke tudi k 1. avgustu - občinskemu prazniku!

Tapetništvo - sedlarstvo

RADOVLJICA

Delovni kolektiv čestita tudi vsem občanom ob njihovem občinskem prazniku!

Elektrotehnično podjetje Kranj

Delovni kolektiv tovarne obutve - Tržič in prodajno osebje njenih 87 industrijskih prodajalen

Peko

DELOVNI KOLEKTIV

GOZDNEGA GOSPODARSTVA BLED

čestita ob 10. obletnici ljudske vstaje vsem delovnim kolektivom in jim želi pri nadaljni graditvi naše lepe domovine še mnogo uspehov

---

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

★

RADOVLJICA

★

čestita k Dnevu vstaje vsem prebivalcem radovljiškega okraja z željo, da še bolj strnemo naše vrste v borbi za socializem

---

Ob borbenem prazniku našega delovnega ljudstva - DNEVU VSTAJE iskreno čestita

TRGOVSKO PODJETJE

KURIVO KRANJ

Mestna klavnica Naklo

čestita svojim odjemalcem **k Dnevu vstaje - 22. juliju**

★

izdelujemo priznane in kvalitetne mesne izdelke in se toplo priporočamo za nadaljni nakup

---

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE BLED

in organizacije ZKS, SZDL, RSS ter ZB z Bleda

čestitajo vsem občanom k njihovemu občinskemu prazniku - 17. juliju in k 22. juliju, borbenemu prazniku, Dnevu vstaje slovenskega ljudstva

Čestitkam se pridružujejo:
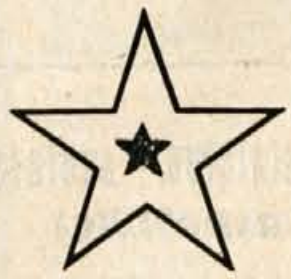
COMMERCE BLED
GOZDNO GOSPODARSTVO — BLED
LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE — BLED
GRAND HOTEL „TOPLICE" — BLED
PARK HOTEL — BLED
HOTEL „JELOVICA" — BLED
HOTEL „KRIM" — BLED
HOTEL „TRIGLAV" — BLED
HOTEL „LOVEC" — BLED
POČITNIŠKI DOM PTT „CIRIL ŽUŽEK" — BLED
TRGOVSKO PODJETJE „IZBIRA" — BLED
TRGOSKO PODJETJE „VINO" — BLED
KMETIJSKA ZADRUGA — BLED
GRADBENO PODJETJE — BLED
AVTOSERVIS — BLED
SOBOPLESK — BLED
„ELITA", MOŠKO IN ŽENSKO KROJAŠTVO — BLED
ELEKTRORADIO SERVIS — BLED
KOVINSKA DELAVNICA — BLED
ČEVLJARNA — BLED
MESTNA ŽAGA — BLED
KLAVNICA IN MESARIJA — BLED
PEKARNA IN SLAŠČIČARNA — BLED
TOVARNA ČIPK IN VEZENIN — BLED
KREDA RADOVNA — BLED
MESTNI KINO — BLED
DRŽAVNO PODJETJE „EKONOMIJA" — BLED
TURISTIČNI URAD — BLED
TRGOVSKO PODJETJE KOLONIALE S POSLOVALNICAMI — BLED
KNJIGARNA — BLED
TEKSTIL — BLED
MODA — BLED
GRAJSKO KOPALIŠČE — BLED
ŽELEZNINA - KURIVO — BLED